

3222

సమీక్ష

భూతయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక
సంపాదకుడు: విద్యాన్ బుల్లసు సీతారామశాస్త్రి.

సంపుటము 9

రాజనామోద్రవరము 1-8-1986

సంచికలు 18, 19

—* ఈ సంచికలో *—

1) ఆధునిక స్వర్ణ చిహ్నము - పరిశీలన కుసుమశాయము.	పేజీ	1
2) ముఖ్యస్వామి కీర్తనలు కీర్తనలలో ఉన్నాయి.		2
3) తెలుగువారి భక్తుల గాథలు వేదముల వేదము.		4
4) గుండ్లకన్నా చెప్పిన కథ - పరిశీలన.		7
5) తెలుగు కీర్తనలు - సంస్కృత ప్రాంత వాచిమూలు.		11
6) గ్రంథ సమీక్షలు :-		13
క్రొంత ప్రజయము.		15
7) విజయవంశముల గాథ.		15
8) వేమన భాస్కర శతకాలు.		16

రాబోవు సంచికలో తిక్కన భారతిము - ఛందస్సంపాదము, బాసిరాజు సాహితీ సాహిత్యారము, భారతీయ చిత్ర కళాబ్రహ్మ రవివర్మ, మహాభారతము - సేవక వ్యవస్థ మొదలగునవి ఉంటాయి.

1, 16 పేజీలలో ప్రచురింపబడును.

చందా : సంవత్సరమునకు రు. 12-00.

విడిప్రతి 60 పై.

అర్థసంవత్సరమునకు రు. 6-50.

★ స మా లో చ న ★

* జాతీయ సాంస్కృతిక పక్షపత్రిక *

సంపాదకుడు : విద్యాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

Retired Telugu Lecturer, V. T. J. College, Rajahmundry.

ఆధునిక ద్వ్య రికా వ్య ము - ఏకవీర కుమారీ య ము

- శ్రీ ముగ్ధాండ ఈశ్వరచరణ్. ఎం. ఏ.

పద్యాలు వ్రాయడం చేత కాక, తెలుగు సాహిత్యం పద్యకావ్య విభాగ లిచ్చింది చెప్పకంటే రోజులలో గెండ్లకొండ పద్యాలలో కావ్యం వాని ప్రకటించడం ఎవరెక్కు శిఖరాన్ని అధి గోహించినంత ఘనకార్యంగా చెప్పా లోవడంలో తప్పేమీ లేదు. అలాంటి సాహసానికి ఉద్యమించి అవశీలగా నిర్వహించారు బ్ర. శ్రీ. గౌరీభట్ల రామకృష్ణ శాస్త్రి.

1917 లో 'కాశ్యపు ఆశ్వయుజం' మొదటజిల్లా సిగ్నిఫెట తాలూకా వేంకట రావుపేటలో జన్మించారు శ్రీ కాశ్యపు గారు. వైదికధర్మము, వేదవిద్య ఆయనకు లభించిన వారసత్వపు ఆస్తి. తండ్రి బ్ర. శ్రీ నారాయణశాస్త్రిగారు సంస్కృతాంధ్రాలలో అకుకవనం చెప్పగలదిట్ట. ఆయనే కుమారుడికి సాహిత్యాభిరుచి కల్పించి, అకుకవనంలో, అష్టావధాన కళలో, ప్రశంస కల్పించిన తొలి గురువు. ఆపై విద్యాగురువులు బ్ర. శ్రీ. తూములూరి శివరామకృష్ణ శాస్త్రిగారు. శ్లేషయమక కవిచక్రవర్తి బ్ర. శ్రీ. కుమనూరుపల్లి యామవరం రామశాస్త్రి కవిత్వపు మెలకువలను శతావధాని బ్ర. శ్రీ. విఠల చంద్రమౌళిశాస్త్రి శ్రీవిద్యను అనుగ్రహించారు. ముఖ్యంగా శ్రీ వాద్దేవి తన శ్లేష విన్యాసంతో స్వయంగా ఆయనకు వశమైంది.

ఏకకాలంలో సంస్కృతాంధ్రాలలో అష్టావధానాలు నల్లేరుపై బండినడకలా సాగించి పండిత ప్రశంసలు, స్మృతులు విడివిగా పొందారు శ్రీ గౌరీభట్ల రామకృష్ణశాస్త్రి.

'ఏకవీరకుమారీయం' కన్నా ముందు ఆయన సంస్కృతంలో శ్రీ గోపకాల మానసిక పూజ, తెలుగులో శ్రీ రాజరాజేశ్వరీ స్తవం వ్రాశారు. సాహితీవేత్తలను, రసజ్ఞులను అలరించిన తొలిప్రబంధం 'ఏకవీర కుమారీయం'!

ఏకవీరుడు శ్రీ లక్ష్మీనారాయణుల పుత్రుడు. కుమారుడు శ్రీ శివపార్వతుల మధుబిడ్డ.

ఒకప్పుడు శ్రీ లక్ష్మీనారాయణులు కైకవరంలో దర్బారు తీర్చారు. ఆ సమయంలో వారిని సేవించడం కోసం నూగూడి పుత్రుడు రేవంతుడు ఉచ్చైశ్రవాన్ని ఎక్కివచ్చాడు. తన తోబుట్టువును చూచి ఆనందంతో మైమరచింది లక్ష్మీదేవి. ఆమె రేవంతుడిని చూస్తున్న దనుకొని శ్రీ మహావిష్ణువు 'అతడెవ?' రని ప్రశ్నించాడు. ఒకటికి నాలుగుసార్లు రడిగిసా తన్మయావస్థలో ఉన్న లక్ష్మీదేవి వినిపించుకోలేదు. అందుకు విష్ణుమూర్తి కోపించి 'గుర్రాన్ని చూస్తూ నన్ను మరచావు కాబట్టి గుర్రానివై పుట్టు' మని లక్ష్మీదేవిని శపించాడు. ఆమె తమసాయమనా నదుల మధ్య పూలవనంలో

బాడబమై పుట్టి తన దుఃఖము తొలగించి కాపాడుమని సోదరుడు, సర్వమంగళకరుడు నైన శ్రీ శివుని ప్రార్థించింది.

ఆసమయంలో కాలకేతువు అనే రాక్షసుడు వరబల గర్వితుడై మూడుశోకాలను ముప్పతిప్పలు పెట్టడం ప్రారంభించాడు. వాడికి విష్ణుకుమారుని చేత మాత్రమే మరణము దని తెలుసుకున్న శివుడు బాడబమైన లక్ష్మీదేవిని పరిగ్రహింపుమని :ష్ణువు నాడేశించాడు.

విష్ణుమూర్తి తాను కూడా బాడబమై లక్ష్మీని పెండ్లి చేసుకున్నాడు. వారి పుట్టిన ఏకవీరుడు తుర్వసు డనే రాక్షాచేతి పెంచబడి దానవసంహారం చేశాడు. ఇది - ఏకవీరుడికథ.

కుమారసంభవ కథ జగత్ప్రఖ్యాతమైంది. ఈ గెండు కథలను కవి సంధానించిన తీరు, కథాగతమైన మార్మికత, ప్రతీకాత్మకమైన హిందూదాంపత్య ప్రవృత్తి మొదలైన అంశాలను తమ 'ముందుమాట'లో చక్కగా విరించారు. డా. జి. వి. సుబ్రహ్మణ్యగారు.

ప్రబంధానికి కావలసిన పుర, ఋతు, వన, శైల, నదీ, వివాహ, పుత్రోత్సవాది వర్ణనలన్నీ ఇందులో ఉన్నాయి. ఒకవంతు అతిలాఘవంగా శ్లేషను సాధిస్తూ ముఖ్యకవంక రమణీయంగా వర్ణనలను కథను కొనసాగించి తమ ప్రబంధాన్ని

ప్రాచీన ద్వ్యర్థికావ్యాస సరసన నిలిచి యున్న శ్రీ రామకృష్ణకావ్యము. ఆయన నిర్వహించిన శ్రేష్ఠ చాలా కొద్దిపాటి ఆవధానంతో అవగతం అయ్యేలా నూటిగా తేటగా ఉన్నది. కొన్ని సందర్భాలను ఉటంకిస్తూ ఇందులోని సంఖ్యలు పద్య సంఖ్యలు. మొదటి అంకం ఏకవీరుని కథకు రెండవది కుమార సంభవ కథకు సంబంధించినది.

1. అహీనోద్ధాభరణము (1)

అహీన + ఉద్ధాభరణము = (1)

కాస్తుభహరణం దాల్చినవాడు = విష్ణువు.

(2) అహీన + ఉద్ధాభరణము =

సన్నహారములు దాల్చినవాడు = శివుడు.

సంపన్న గాఢ్య రహస్యము = (1)

సం + పన్న గాఢ్య = దరిజేరినపాముపై

పక్వశించినవాడు.

(2) స పత్ + న గాఢ్య = సంపన్న

మైన వెండి కొండపై ఉన్నవాడు.

2. పర మహిమాలయము (2) = (1)

శ్రేష్ఠమైన మహిమకు నెలవు.

(2) పరమ + హిమాలయము

సుమనోవనీ ధరాభరణము : (1)

పుష్ప వాటికలచే అలంకారప్రాయమైనది.

(2) సుమనః = మంచిమనసుగల

వనీధరాభరణము = హిమవంతుడు.

3 సరసుల్ (3) = (1) సరస్సులు;

(2) రసజ్ఞులు.

4. ఇట్లుదార (6) = (1) ఇట్లు +

ఉదార (2) ఇట్లు + దార.

5. ఇమ్మహిలసద్విజ (7) = (1) ఇమ్మ

హిన్ + లసత్ + ద్విజ = (పతులు.)

2. ఈ + మహిల + సద్విజ

6. సుప్రభావసతి (7) = (1)

సుప్రభా + వసతి (2) సుప్రభావ + సతి.

7. శ్రీ సుభవనాంతరము (36) = (1)

శ్రీ కు + భవనాంతరము (2) శ్రీ +

కుభ + వనాంతరము.

ఒక పద్యం చిత్తగించండి :

ముత్తుస్వామి దీక్షితుల కీర్తనలో రాగముద్ర

- శ్రీ పోతపెద్ది రాధాకృష్ణమూర్తి, ఎం.ఏ., ఎం.ఫిల్.

ప్రాచీనకాలంనుండి భారతదేశంలో రెండు సంగీత సంప్రదాయాలు ప్రచారంలో వున్నాయి. కర్ణాటక సంగీతం, హిందూస్థానీ సంగీతం. మొదటిది నారిద ప్రోక్తమైనది. ఇది దక్షిణ భారతదేశంలో ప్రచారంలో వున్నది. రెండవది హనుమత్ ప్రోక్తమైనది. ఇది ఉత్తర భారతదేశంలో ప్రచారంలో వున్నది.

‘అలపున్నాగమ్మలతో నెలబ్రాయముమీఱకార! యిచ్చో నెలతల్ వలచియు వచ్చి యలముకొని కలకాలమ్మలరు సుమముఖవికాసమ్మల్!’ ఏకవీరుని కథాసందర్భంలో యమునా తీరవనము, కుమారసంభవంలో హిమాలయము ఇందులో వర్ణితాలు.

పున్నాగములు = పొగడ చెట్లు; పురుష శ్రేష్ఠులు ఇచ్చో నెలతలు = లలిలు; నెలతలు. అలరు సుమముఖ = అలరున్ + సుమముఖ; అలరుసుమ + ముఖ మరో పద్యం:

‘అమ్మక చెల్లి! ఈ ప్రవిమ లాశయు వక్త్రవికాసరాశి క బిమ్ములు సాటివచ్చు నిక బంకము గల్గిన వారిగర్భ వా సమ్మన బుట్టకున్న. మరి జందురుడేనియు సాటివచ్చు బాల్యమ్యున సంభవించిన క

శంకము నేటికి మార్పుకొన్నచో.’ 67 78 పద్యాలుగల ఈ ఏకాశ్వాస ప్రబంధంలో ప్రతిపద్యం ఇలాగే రమణీయంగా, కమనీయంగా ఉంది.

ఇది కావ్యవిమర్శ కాదు. పరిచయం మాత్రమే! ఈరోజుల్లో ఇలాంటి కావ్యాలను వ్రాయగల సమర్థులున్నారని రుచి చూపడమే వ్యాసకర్త ఉద్దేశం!

....

కర్ణాటక సంగీతాన్ని దీప్తిమంతాన్ని చేసిన వాగ్గేయకారులలో ప్రధానులు ముగ్గురు. శ్యామకావ్య (కీ. శ. 1762-1827), త్యాగరాజు (1767-1847), ముత్తుస్వామిదీక్షితులు. (1776-1835), వీరికి కర్ణాటక సంగీతరిత్యత్రయ మని వ్యవహారం.

ప్రతివాగ్గేయకారుడు తాను రచించిన కీర్తనలో తన పేరునుగాని, తన యిష్టదైవం పేరునుగాని, శేదా మట్టిక పదాన్ని గాని నియతంగా ప్రయోగిస్తూ ఉంటాడు. ఆ పదాన్ని వినగానే ఇది ఫలఃవారి రచన అని మనకు తెలిసిపోతుంది. వాగ్గేయకారులు తమ కీర్తనలలో ప్రయోగించే ఈ పదాన్ని ముద్ర అంటారు. త్యాగరాజు తన కీర్తనలలో త్యాగరాజు పదాన్ని, మైసూరు వాసుదేవాచారి వాసదేవపదాన్ని, పట్నం కుబ్రహ్మణ్యయ్యగోపాలపదాన్ని, సారంగపాణి శేషుని పాప పదాన్ని, శ్యామకావ్య శ్యామకృష్ణ పదాన్ని, ముత్తుస్వామి దీక్షితుల తన యిష్టదైవమైన కుమారస్వామి పర్యాకు వాచకమైన నురుగుహ పదాన్ని ముద్రగా ప్రయోగించారు. ఐతే, దీక్షితులు ఆ పదాన్ని ప్రయోగిస్తూనే, కొన్ని కీర్తనలలో అదనంగా రాగముద్ర గూడ ప్రయోగించాడు.

ఒక కృతి యే రాగంలో నిబంధించబడుతుందో, ఆ రాగం పేరు వాక్యతిల పేర్కొన్నట్లయితే, దాన్ని రాగము అంటారు.

దీక్షితుల రీతిగా రాగముద్రను రెండు మూల విధాలుగా ప్రయోగించాడు. కొన్ని కీర్తనలలో రాగం పేరును రాగం పేరుగా ప్రయోగించాడు.

‘రామచంద్ర భక్తం భజమానస’
అనే హేజ్జరాగ కీర్తనలో
‘అమీకృత దివాకరం -

గేయ హేజ్జరాగ కీర్తికరం
అన్నాడు. క్కడ దీక్షితులు హనుమం
తుడ్డి హేజ్జరాగ ప్రియునిగా అభి
వర్ణించాడు.

కొన్ని కీర్తనలలో రాగనామానికున్న
అర్థాన్ని ఆ భగవంతుడికి విశేషంగా
ప్రయోగించాడు. తిరువామూరు కమలాం
బికను గురించి వ్రాసిన ‘కమలాంబాం
భజ రే మానస’ అనే కల్యాణి రాగ కీర్త
నలో అమృతాని.

నిర్వాణ నిజగుణ ప్రదాయినీ -

నిత్య కల్యాణం కార్యాయినీ
అని స్తుతించాడు. కమలాంబిక తన భక్తు
లకు నిత్యకల్యాణాలను - శుభాలను -
అనుగ్రహిస్తుందని తాత్పర్యం. ఈ కీర్త
నలో కల్యాణి రాగనామం కమలాంబకు
విశేషణంగా ప్రయోగించ బడ్డది.

కొన్ని కీర్తనలలో రాగనామాన్ని
దానికి పూర్వమున్న పదంతోనో, పరమం
దున్న పదంతోనో; రెండింటినోనో
సంధించి, అపదానికున్న అసలు అర్థం
మాటిపోయి, నూతనార్థం సుభరించే
విధంగా ప్రయోగించాడు దీక్షితులు. ఇది
చాలా అపూర్వమైన విషయం (ఈవిధం
గా రాగముద్రను ప్రయోగించే ఉప్పుడు ఆ
రాగనామ స్వరూపంలో కొద్దిపాటి
మార్పు వస్తుంది. ఇది పెద్దగా పట్టించు
కొనదగిన విషయ మేమీ కాదు.) ఇటు
వంటి రాగముద్రా ప్రయోగాలు దీక్షితుల
వారి కీర్తనలలో అనేక మున్నాయి.
వానిలో కొన్నింటిని ఈ వ్యాసంలో
ప్రస్తావిస్తాను.

‘శ్రీసరస్వతీ నమోస్తుతే’ అనే కీర్తన
ఆరభిరాగంలో వ్రాయబడ్డది. ఈ కీర్త
నలో దీక్షితులు సరస్వతీ దేవిని స్తుతిస్తూ
సంసార భీత్య పహే
సకల ముక్తతాక్షర సహే

అన్నాడు. సరస్వతీదేవి మానవులకు
సంసారభీతిని ఛాగొట్టేదని భావం.
సంసారభీతి అనే పదంలో ఆరభి రాగ
నామం వున్నది.

2. ‘మా మన మీనాక్షి’ అనే కృతి థాళి
వరాలి రాగంలో నిబంధించ బడ్డది.
అందులో

మా మన మీనాక్షి రాజమాతంగి
మాణిక్య వల్లీపాణి మధురవాణి -
వరాలి వేణి

అనేది పల్లవి. మీనాక్షి పర - అలివేణి.
శ్రేష్ఠమైన తుమ్మెదలవంటి శేషపాళం
లదని తాత్పర్యం. వరాలి పదాన్ని
రెండు పదాలుగా విభక్తంచేసి, దీక్షితులు
ఈ చమత్కారాన్ని సాధించాడు.

3. వీణా భేరీ వేణు వాద్యాది వినోదినీ
మోదినీ రక్ష మాం

అనే పల్లవిలో దీక్షితు లొక అభేరి రాగ
కీర్తన వ్రాశాడు. అమ్మవారు వీణ భేరి
వేణువు మొదలైన వాద్యాల సంగీతం
వలన ఆనందాన్ని పొందేది. వీణా భేరి
వేణు అనే ఈ సమాసంలో అభేరిరాగ
నామం స్ఫురస్తున్నది.

4. రామకలి రాగంలోని ఒక కీర్తనకు
పల్లవి ఈ విధంగా వున్నది.

రామరామ కలికలుష విరామ -
ధరాభృల్లలామ.

దీక్షితులు రామకలిలో రామ పదాన్ని
రామ అనే మరొక పదంతోనూ, కలి
పదాన్ని కలుష పదంతోనూ కలిపాడు.
అప్పుడు రామరామ అనేది సంబోధన
గాను, కలుషవిరామ అనేది రాము
డికి విశేషణంగాను కీర్తనలు చక్కగా
అమరినై.

5. పరిమళ రంగనాథంభజేహం వీరనుతం
పరి పాలిత భక్త పుండరీక వల్లీనాథం
అనేది హంవీరు రాగ కీర్తనకు పల్లవి.
హంవీరు రాగనామం భజేహం
వీరనుతం అనే రెండు పద్యాల మధ్య
ఒదిగి నిలిచింది.

6. ‘బృహదీశకటాక్షేణ ప్రాణినోజీవంతి’
ఇది జీవంతిక రాగంలో రచించబడిన
ఒక కీర్తనకు పల్లవి. బృహదీశ్వరస్వామి
కటాక్షం వలన సమస్త ప్రాణిలోటి జీవి
స్తున్న దని భావం. జీవ ధాతువుకు అట్
ప్రథమపురుష బహువచన రూపంజీవంతి
ఈ రాగనామాన్ని వ్యాకరణ శాస్త్ర
బద్ధం చేసి, రాగముద్రగా ప్రయోగిం
చాడు దీక్షితులు.

7. తంజావూరు బృహన్నాయకిని
స్తుతిస్తూ దీక్షితులు రవిక్రియా రాగంలో
‘హిమగిరి కుమారి’ అనే కృతి వ్రాశాడు.

విమల హృదయ కమల వికాసకరి

ఋధు వహ్ని రవి క్రియాశక్తి కరి

అనేది ఆ కీర్తనలో చరణం. పార్వతీదేవి
చంద్రాన్ని సూర్యులకు శక్తిని ప్రసాదించేది,
వారి విధి నిర్వహణకు మూలశక్తి
అని భావం. రవిక్రియ రాగనామానికి
ఆద్యంతాలలో ఇతర పదాలను కలపటం
వలన ఈ రాగముద్రలో ఈ వైచిత్ర్య
సాధ్యమైంది.

8. సౌరసేనేశం వల్లీశం -

సుబ్రహ్మణ్యం భజేహం.

ఇది సౌరసేన రాగకీర్తనకు పల్లవి. మఠ
సేన శబ్దానికి వృద్ధిరూపం సౌరసేన.
దానికి ఈకుడు - అధపతి-కుమారస్వామి.
సౌరసేన రాగనామానికి ఈ శబ్దాన్ని
సంధించి ఈ రాగముద్రను ప్రయోగిం
చాడు దీక్షితులు.

9. దీక్షితులు బృహన్నాయకిని గురించే
కుంభినీ రాగంలో మరొక కీర్తన
వ్రాశాడు. దానిపల్లవి:

సచ్చిదానందమయ విజృంభిణీం -

స్మరామ్యహం స్తన కనక కుంభినీం
ఇందులో కుంభపదం బృహన్నాయకి
వక్షోజాల కుపమానంగా ప్రయోగించ
బడ్డది.

10. దీక్షితులు కాంచీపురాది పంచక్షే
త్రాలలో నెల కొని వున్న పృథివ్యాది
పంచభూతమయ లింగాలను గురించి

తెలుగువారు తిథుల నారాధించేతీరు

- శ్రీ పడాల రామకృష్ణారెడ్డి, ఎం. ఏ.

అదినుండి తెలుగువారు తిథి వార నక్షత్రాల పడికట్లతోనే ముఖ్య కార్యక్రమాల కుపక్రమించడం కద్దు. అందులోనూ తిథికి ప్రాముఖ్యం మరిఎక్కువ. జానపదులు ఈతిథులకు కొన్నివిధులను నిబంధించి ఒక్కొక్కటి సంతకరంగా ఒకటిరెండు రోజులలో ప్రత్యేకత సృష్టించి విశిష్టనామాలతో వానిని సుప్రతిష్ఠితం గావించిరి. వీని లేదీలు పంచాంగంలో తెలుగువారి నడకల్నిబట్టి, గ్రహాల గమనాన్ని బట్టి నిర్దేశించబడతాయి.

ఉ గా ది

పల్లెలలో దీని వాడుక పేరు సంతకరరాది. చైత్రకుద్ధ పాడ్యమి నో జిది. వేపబిడు కీర్తనలు వ్రాశాడు. వాటిలో అరుణాచలంలోని లేఖోలింగాన్ని ప్రస్తుతించిన 'అరుణాచలనాథం' అనే కీర్తన సారంగరాగంలో వున్నది.

అప్రాకృత తేజోమయ లింగం

ఆత్యద్భుత కర ధృతసారంగం

అనేది అందులోని చరణం పరిమేళ్యుడు సారంగాన్ని - లేడిని - చేతిలో ధరించి వుంటాడు. ఈ పురాణ సత్యాన్ని ఆధారంగా తీసుకొని, దీక్షితులు సారంగకబ్బంతో రాగముద్రను ప్రయోగించాడు.

ఒక కీర్తన ఏరాగంలో రచించబడ్డదో, ఆరాగ నామాన్ని ఆ కీర్తనలో నూచించాలనే నియమ మేమీ లేదు. కాని, ముత్తుసామి దీక్షితులు ఆ రాగనామాన్ని కొన్ని కీర్తనలలో సందర్భోచితంగా ప్రయోగించి, తనకీర్తనల కొకవైశిష్ట్యాన్ని సమకూర్చాడు. దీక్షితుల వారికి కర్ణాటక సంగీత ప్రపంచంలో వున్న ప్రఖ్యాతికి కారణాలైన అనేక విషయాలలో ఈ రాగముద్ర గూడా ఒకటి.

పువ్వు పచ్చడి ప్రత్యేకత. ఉదయం అందరూ తలంటుకొని, కొత్తబట్టలు కట్టుకొని, పరగడుపున వేపపువ్వు పచ్చడి తింటేగాని ఏమీలేనరు. వేపపువ్వు, కొత్తబెల్లం, చింతపండు, అరటిపండు, శనగపప్పు, కొబ్బరిముక్కలు ఈపచ్చడిలో కలిపేపదార్థాలు. ఇది తియ్య తియ్యగా, పుల్లపుల్లగా, చేదుచేదుగా, వగలు వగరుగా బలేరుచిగా వుంటుంది. (చెయ్యడం చేత కాకపోలే చేదుగా కూడా ఉంటుందనుకోండి).

ఈవేపపువ్వు పచ్చడి కడుపులోని నలిపురుగున్న చంపుతుంది. (అంటే యిందులో ఒక ఆరోగ్య సూత్రం యిమిడిశం దన్నమాట.) ఈరోజు ఎలా గడిసిలే సంతకరమంతా అలానే నడుస్తుందని జానపదుల నమ్మకం

మధ్యాహ్నం గ్రామచావడేనద్ద గాని, దేవుడిగుడిలోగాని పురోహితునిపంచాంగ పఠనం ఉంటుంది. ఆ సంతకర మంతటిలో గ్రహాధిక్యములూ, తత్ఫలితాలూ, అతిశృష్టి, అనావృష్టి, పంటలిదిగుబడి, దేశకాలపరిస్థితులు వగైరా పంచాంగంలో వ్రాయబడ్డవి చదివి వివరిస్తాడు. తారాబలం చదువుతుంటే తత్సంబంధిత నక్షత్రాలవారు ఆ సంతకరంలో తమజీవితపు హెచ్చుతగ్గుల్ని అంచనా వేసుకుంటారు. అందరూ అడిగి తెలుసుకునేవి ముఖ్యంగా మూడు. ఆదాయ వ్యయాలూ, రాజపూజ తావమానాలూ, తమనక్షత్రానికి చెప్పుబడ్డ సున్నలూను, ఈ సున్నలనిబట్టే వారి ఆరోగ్యస్థితిగతుల మంపు జరుగుతుంది. దీనినే పండితులు 'కందాయ ఫలమ్' అంటారు. ప్రతితారకూ చానిస్థితినిబట్టి సున్న నుండి విడుసంఖ్యవరకూగల అంకెలలో ఏవో మూడు అంకెలు వరుసుగా వ్రాయ

బడతాయి. ఫలితాలు ఈసున్నలస్థానాన్ని బట్టి చెబుతారు.

అదికూ నేయ మహావ్యాధి:

మధ్యకూ నేయ మనోవ్యాధి

ఆత్యకూ నేయ ఫలం స్వల్పం

అకూ నేయ నిష్ఫలం భవేత్

ఇవన్న తెలుసుకుని పురోహితునికి సంభావన లిచ్చి సత్కరిస్తారు.

య మ ద్వి తీ య

ఇక విదియ దగ్గరకొస్తే కార్తీకకుద్ధ విదియను యమద్వితీయ అంటారు. ఈరోజు గ్రాహ్యణకుంటుంటాలోకొందగుభక్తితో యముని పూజించి భగవీశ స్తుభాజనం చేస్తారు (సోదరిచేతి భోజనం) దీక్షియువుకోసం ఈరోజు త్రికృష్ణుడు సుగద్ర చేతిభోజనం చేశాడట.

అ ట్ల తి ద్ది

తదియవ ప్రాముఖ్యం రెండుసార్లు పస్తుంది. ఒకటి ఉండ్రాళ్ళతద్ది. భాద్రపద బహుళ తదియ ఉండ్రాళ్ళతద్ది. ఆస్తియుజ బహుళ తదియ అట్లతద్ది. ఇందులో అట్లతద్దిది అగ్రస్థానం. ఈరోజున వేకువజాముననే పిల్లలలేచి జట్లజ్జుగాకూడి 'అట్లతద్దోయ్ ఆరల్లోయ్ మొద్దపచ్చాయ్, మూడట్లలోయ్' అంటూ ఆరుస్తూ వీధులంట తిరుగుతూ ఉండర్నే మేలుకొలుపుతారు. ఇదిపూర్తిగాస్త్రీల సంబంధించినది. ఈతద్ది ఉపవాసం బతమాసాగా ఉంటుంది. కోడికూతలి లేచి వంటలుచేసికొని తెల్లవారకుండా భోజనం చేసేస్తారు. మర్మీరాత్రి చంగ్రు చూసిన తరువాతే భోజనం. అంటే పలంతా పచ్చిమంచిసీక్కుకూడా ముట్టరన మాట. ఏమీలేనరు. తింటే ముసలిమొదొస్తాడుట. దీనికొక కథ చెబుతామనలగ్గులు. ఒకప్పుడు బాపనాక్కవ రాచవారక్కమ్మ, కోమట్లోక్కవ యీవ్రతం పట్టేట. రాచవారక్క సుకుమారికావడంతో అగ్గి తాళ

గిజగిజలాడిపోతుంటే అన్నలు చంద్రుణ్ణి చూపింట్లు భ్రమింపజేస్తే ఆమె భోజనం చేసేసింది అసలుచం దుడుపొడవకముందే. ఆమెకు మసలిమొగడొచ్చా డట. చంద్రునివంటి అందగాడు మొగుడు కావాలని క్లాంక్షలో చేసే వ్రత ఓది.

అట్లు తద్దినాడు నూతనవధువుచేత ముత్తయిదువులకు వాయిదా లిప్పిస్తారు. పదకొండు అట్లు, పసుపు, కుంకుమ, తొంబూలం, రవికలగుడ్డ వసువు చీరచెండాలో పెట్టిగాస్తుంటే ఘుర్తుయిగన తన మీసాలపట్టి అందుకుంటుంది. ఆమె 'యిచ్చే నమ్మా వాయిదా' అంటే ఈమె 'పుచ్చు కన్నానమ్మా వాయిదా' అంటుంది.

ఉండ్రాళ్ళ తద్దినాడు ఉండ్రాస్సా. అట్లుతద్దినాడు అట్లూ వండి గారీదేవికి నైవేద్యం పెడతారు. ముంతెలికి మామిడాకు తోరంకట్టుకుని (కంకణం) తమల పాకుగొడ పసుపుముద్దతో గారీదేవిచేసి (సన్నికల్లులాగ) పత్రి, పూలుతెచ్చి వధువుచేత పూజచేయించి 'ఇరుగుపచ్చన. పొరుగుపచ్చన, మాయిల్లుపచ్చన' అని వ్రార్చివేయిస్తారు. (పండితులు 'సర్వజనాః శుభినో భవంతు అనే దానిభావమే యిది) సాయంత్రం ఆ పత్రి పూలూ, పసుపు కైరమ్మలకు ఎత్తివేసి 'పాండ్లొ కైరమ్మ నీలమ్మ కైరమ్మ' అంటూ దగ్గరలో నున్న నూతిగోగాని, చెరువులోగాని, కాలువలోగాని కలిపేస్తారు.

ఈతద్దెలకు చెట్లకు ఉయ్యాలలు వేసి ఎ.తో ఉత్సాహంగా ఊగుతారు పెద్ద వాళ్ళూ కూడా వయస్సుభేదం మరచి.

వి నాయక చరిత్ర

'ఓ బొజ్జ గణపయ్య నీబంటు నేనయ్య ఉండ్రాళ్ళ మీదకు దండు పంపు'

భాద్రపద శుక్లచవితి వినాయక చవితి. ఈనాడు తెలుగుపల్లెలలో ప్రతియింటా ఆదామగా పిల్లా పాపా అందరూ ఉదయమే తలారాస్నానంచేసి నేరేడు, మారేడు, ఉత్తరేణి, జామి, అక్షత వగైరా రకరకావప్రి, కలువ, చెంగల్వ,

తామర, మందార, జాజి, గన్నేరు మొదలగు నానావిధ పరిమళ పుష్పములు పూజకై తేస్తారు. వినాయకుని మట్టిబొమ్మ చేసి, పీటమీద క్రొత్తగుడ్డపరిచి, దానిపై బియ్యంపోసి వినాయకుని నిల్పుతారు. పైన వెనురుబద్దలతో నలుచదరంగా పాలవెల్లికట్టి వ్రేలాడిదీసి దానికి మామిడాకులు మడిచితోడిగి కలువపూలూ, తామరపూలూ, మొక్కజొన్నపొత్తులూ, వెలక్కాకాలూ, బత్తాయికాలూ, మారేడుకాయలూ, జామికాయలూ వ్రేలాడకడతాగు. కుడుములు, ఉండ్రాళ్ళు, జిల్లేడుకాయలు వండినైవేద్యం పెడతారు. ఊరిపురోహితుడు వచ్చి గణపతిపూజ చేయించి చవితిచంద్రునికథ చెబుతాడు. ఆరోజుచంద్రుని చూడరాదట. చూసేందుకల్ల శ్రీకృష్ణనంతిటి వాడు కూడా ఎలా నీలాపంధలపాలయ్యేడో చెప్పి (శమంతికమణి కథ) ఉపసూహంలో ఎవరైతే నేడు గణపతిని పూజించి కథ విని అక్షతలు వెత్తినవేసు కుంటారో వారు చంద్రునిచూసినా నీలాప నిందలు రా వని ఫలశ్రుతి చెబుతాడు.

విద్యార్థులు గణపతి పీఠంమీద తమ పుస్తకాలించి పూజిస్తారు. విద్య, విజ్ఞానాల నిమ్మని కొడుకుంటూ. అలాగే అందరూ తమతమ వృత్తులకు వాడే పరికరాల్ని కూడా పూజిస్తారు. ముఖ్యంగా గైకులు తమగాదుల్లో వినాయకప్రతిమను పెట్టి పూజిస్తారు ధాన్యవృద్ధికోసం.

గ్రామాల్లో ఉత్సాహవంతులు విగాళాలు ప్రోగుచేసి ఒకచోట పందిరివేసి గణపతిని నిలిపి తొమ్మిదిరోజులు పూజలు సుగురుతూ ఉత్సవాలుచేస్తారు. ఆరోజుల్లో ప్రతిరోజూ ఒకనాటకమో, నృత్యమో, పురాణమో, హరికథో, బుర్రకథో ఏదో ఒకటి పెట్టేవారు. ఇలాగ వేలాది కళాకారులకు భిక్షు పెట్టేవాడు వినాయకుడు. (ఇప్పుడు 16 M. M. సినిమాలు వీని స్థానంలో వచ్చి కళాకారుల కడుపు కొట్టిన య్యనుకొంది.) ఆఖరురోజున మేళ

తాళాలతో గణపతిని ఊరంతా ఊరేగించి దగ్గరగల నదిలోనో, కాలువలోనో నిమజ్జనంచేసి, అమరుసటిరోజు వేదపాదలకు అన్నదానం చేసేవారు.

ఈ పూజకు వాడే ఆకులకూ, ఫలములకూ వైద్యరీత్యా మంచి ప్రామాఖ్యమొంది. మారేడుఫలము రసము (మాడిఫలరసాయనం) పైత్యహరి. నేరేడు ఆకులు ఎంజీలెటి కార్చిబూడిద కాలిన బొబ్బలమీద రాస్తే యిట్టే మాడిపోతాయి. ఉత్తరేణి పుల్లనో పండ్లు తోముకుంటే దంత వ్యాధులు రావు.

నాగుల చరిత్ర

జానపదులు విశేష ప్రాముఖ్య మిచ్చే చవితి మరొకటుంది. అదే నాగులచవితి. ఇది దీపావళివెల్సిన నాలుగవరోజున వస్తుంది. ఈరోజు ఆదామగా బిడ్డలతో సహా అందరూ ఉదయమే స్నానంచేసి పామపుట్టలున్నచోటికి వెళ్లి, ఆ పుట్ట కలుగుల్లో పాలుపోసి, కొడిగుడ్లువేసి, బుర్రగుంజా, తేగముక్కలు, చలిమిడి, చిమ్మిలి నైవేద్యంపెట్టి పసుపు, కుంకుమ అక్షతలతో పూజిస్తారు.

'నిగుదిగు నాగన్న దివ్యసుందరనాగ నాగా దిగరా నాయన్నా దిగరా' అటూ పాటలతో మంగళ హారతులిస్తారు. కొందరు పుట్టదగ్గర టపాకాయలు కూడా పేలుస్తారు. చెముడున్న వాళ్ళు మొక్కుకుని యీనాగపూజ చేస్తే చెముడుపోతుందట. ముఖ్యంగా గైకులూ కూలీలూ రాత్రింబవళ్లు పొలాల్లో తిరుగుతుంటారు గదా!

ఇలాపూజిస్తే అవి కనికరించి కరకవని నమ్మకం. నాగేంద్రుడు దేవుడుగా మనకు ఎన్నో జానపద కథలున్నాయి. ఈ ధూభారాన్ని మోస్తూన్నది ఆదిశేషుడని, మహావిష్ణువ్రహస్సు నాగరాజు అని పురాణాలు చెబుతున్నాయి. చక్రరీత్యాచూస్తే ఆదిమయానవుడు నాగిరూపుడు దేవతగా ఆరాధించినట్లు ఆనాటి

శిలలపై వెక్కిరిస్తూ ఇల్లాలవ్వారా తెలుస్తోంది.

కొందరు గొడ్డాళ్ళు పిల్లలతోసం ఈ రోజున నాగుల కొకటి లని ఒకరకం చీరలు ధరిస్తారు. కొందరు, నూరుబిందల నీళ్ళతో అభిషేకిస్తారు ఉట్టని. (పాము గానీ పైకొచ్చిందా అంతేసంగతు లను కోండి.)

ఇంతకీ వైద్యరీత్యా సర్వగరితం చాలా విలువైనది. ఒక్కోసారి పోతే ప్రాణాన్ని కూడా నిలబెడుతోంది. అందువల్ల నాగు బాముల్ని చంపవద్దని పరోక్షంగా చెప్పడమే యీనాగ పూజ. (అయినా యిప్పుడు పుట్టలు త్రవ్వి పట్టుకుమరీ చంపేస్తున్నారనుకోండి వీని తోళ్ళకు విదేశాల్లో మంచి గిరాకీ ఉండడంవల్ల ధనాశతో.)

ఋషి పంచమి

వినాయక చవితి మరుసటిరోజు పంచమి ఋషిపంచమి. పల్లెలలో స్త్రీలు ఈ రోజు నోములు పడతారు. నోములు తీర్చుకుంటారు. పేరంటం, పొర్రాణి యిందు ప్రత్యేకతలు. బ్రాహ్మణ వైశ్య కుటుంబాలలో, సప్తఋషులను శ్రతములో చెప్పిన విధముగా పూజించి ఉద్యాపనము చేస్తారు. కొన్ని నెలల ముందుగ నే యా శ్రతమును సంకల్పిస్తారు. సప్తఋషులకు ఎవ్వమైన ఫల పుష్ప కాకములతో నైవేద్యం పెడతారు.

సుబ్బారాయుడు షష్ఠి

సుబ్రహ్మణ్యేశ్వరుని జానపదులు సుబ్బారాయుడు అని పిలుస్తారు. ఇది కూడా నాగపూజే. కాని యిది ఆలయంలో ప్రతి మను పూజించడం. సాధారణంగా ప్రతి మూడు నాలుగు గ్రామాల్లో ఈ గుడి ఉంటుంది. ఈ రోజు ఉదయం స్నానాలు చేసి ఆహార జనం, పొరుగుూరి జనాలు కూడా వచ్చి, గుడిబయట అమ్మేపూవులు, పడగలు (వెండివి) కొని, అరటిపళ్ళు

వానితోపాటు దక్షిణగా డబ్బులు స్వామి పళ్ళెంలా వేసి నమస్కరించి పూజారితే శతగోపం తలమీద పెట్టించుకుని ప్రసాదం తీసుకుని ఏకభుక్తతో ఉపవసిస్తారు. ఆదేవాలయం ముందు ఆనేకవిధాల, పళ్ళెదుకాణాలు ముఖ్యంగా ఖడ్గారం దుకాణాలు ఉంటాయి.

ఆరాత్రి భోగంమేళం, బేండు, సన్న యిమేళం, రాండోలు మేళం, వీరణాలు, కాగడాలు, కళ్ళు మిరుమిట్లు గొల్పే బాణాసంచా కాల్పులతో సహా దేవుని ఊరేగింపు వైభవంగా జరిపేవారు, మలి రోజురాత్రి, మూడవరోజు రాత్రి గొల్ల కలాపం, భామాకలాపం వంటి యక్షగాన ప్రదర్శనలు ఉండేవి. ఈ వస్థి సంబరాలు ఆరోజుల్లో ఆరాధనా భావంతో చేసినా గొప్ప వేడుకగా ఉండేది. అందుకే 'సుబ్బారాయుడు పెళ్ళి, చూసే వద్దాం రండి' అనేది పిల్లలపాటల్లో పెద్దగా చోటుచేసుకుంది.

రథ సప్తమి

ఇది ప్రత్యేకించి స్త్రీలకు సంబంధించినది. మాఘ బహుళ సప్తమి రోజున వస్తుంది. ఇది సూర్యారాధన కుద్దేశంప బడిన కార్యక్రమం. స్త్రీలు ఉదయమే వెల్లిమీద తెల్ల జల్లేడాకు పెట్టెవని గాని పై రేగుపండు పెట్టి, దానిపై చెంబుతో నీళ్లు పోసుకుంటూ శిరస్సానం చేసి ఏరు పడకలతో (ఆవుపేడ గోడను చరవకుండా వేసినపేడ కడిలేసినట్లు తీసి ఎండ బెడతారు. ఇదే ఏరు పడక) దారి వేసి (దారిఅంటే పడకల్ని బొయ్యలే కుండా బయట గుండ్రగా పేర్చడం) దానికి అగ్నిముట్టించి దానిమీద చెంబులూ ఆవుపాలు పొంగిస్తారు. పొంగు పొంగుకీ గుప్పెడు బియ్యం చొప్పున మూడు పొంగులతోవేసి 'నీపాలు మేము పొంగిస్తున్నాం, మాసంసారం నువ్వు పొంగించు తిండి' అంటూ పరమాన్నం వండుతారు. చిక్కడుకాణాలు చీపురుపుల్లలతో రథా

లుగా గ్రుద్చి దానిపై తమలపాకు వరిచి దానిమీద ఆపాయసంపాసి సూర్యభగవానునికి నైవేద్యంపెట్టి రథాలు సూర్యాభిముఖంగా ఎండలో లాగుతారు. (దేహం మీద ఎండపడడం కూడా ఆరోగ్యరీత్యా అవసరంకదా!)

అయినా ఆదిలో ప్రకృతి శక్తులన్నీ ఆరాధ్య దేవాలేగా! జల్లేకుపత్తి ఒత్తి పాంలో అద్ది తలమీద తెగిన చోట పట్టి రాస్తే నొప్పి తగ్గుతుందట. తెల్ల జల్లేడాకు రసం చంటిబిడ్డల నొప్పులకు గొప్ప ఔషధం. రేగుకాయ నీ. విటమిన్ నిండిగా కలిగిన ఫలం.

కృష్ణాష్టమి

'కన్తూరి రంగరంగా
నా మన్న కావేటి రంగరంగా'
'అష్టమి గినమంగు నా
కృష్ణవత్సరుడై జన్మించెను'

శ్రావణ బహుళ ఆష్టమి శ్రీకృష్ణుని జన్మదినం, ఇదే కృష్ణాష్టమి. ద్వాపర యుగం అంతటినీ ప్రభావితం చేసిన గొప్పరోజు.

'పరిత్రాణాను సామూహం
వినాకాయ చ దుష్కృతం
ధర్మ సంస్థాపనార్థాయ
సంభవామి యుగే యుగే'

అనేది గీతావాక్యం. కంసాది రాక్షసులను గూర్చి దుర్యోధనాది దుర్మార్గులను శిక్షించి ధర్మరాజువంటి సత్మార్గుల కండగా నిలిచి ధర్మసంస్థాపనము గావించినాడు. అందుకే ఆతడు దేవుడు. ఆదేవుడు పుట్టినరోజు పల్లె జనులకు పెద్ద పండుగ. కాలకృష్ణుడు చిలిపి చేష్టలతో గొల్ల పల్లె నంతటినీ అలరించాడు. గొల్ల భామలు పైన ఉట్టెలలో దాచుకున్న వండలలోని పాలు, పెరుగు, వెన్న ఎగిరి

అందుకొని తనయ్యడం ఓ ముచ్చట.
గొల్ల కాంతలు యిహోద దగ్గర కొచ్చి

‘ఓయమ్మ నీవేమారుడు

మా ముండ్లను పాలు పెరుగు మననీడమ్మ
పోయేద మెక్కడికైనను’

అని ఫీర్యాదులు చేసేవారు, కోపంగా
కాదు - ముద్దుగా - ఆ ముద్దు చేష్టలు
జ్ఞప్తికి వచ్చేలా ఆరోజున గ్రామాల్లో
ఉట్లసంబరం చేస్తారు. ఉట్లసంబరమంటే
ఆసాయంకాలం వరకే రోడ్డు కుప్పలపై
రెండు రామలు పాలి చాచిక కొచ్చి
ఆకులచుట్టి, పైని గెంటినీ కలుపుతూ
అడ్డుగా మనోరథాడు కట్టి దానికి మామి
దావ తోరణాలు అనుగుస్తారు. ఉట్టిలో
కుండనుంచి ఉట్టికి పాడుగాటి త్రాడు
కట్టి పైరాడమీద అవతలి వైపునుండి
వేలాడేటట్టు చేసి, ఆవలివైపు త్రాడు
చివర పట్టుకుని దూరంగా నిలిచి ఒకరు
క్రిందికి మీదికి లాగుతుంటారు, ఒకగొల్ల
బాలుడు చాచిక్రింద అట్టూ యిట్టూ తిరు
గుతూ నాని నందుకోవడానికి ప్రయత్ని
స్తాడు. త్రాడు పట్టుకున్నవారు ఉట్టి ఆత
నికి అందేలా దిండుతూ అతను పరుగెత్తు
కల్గి పట్టుకోబోగా గభాల్ని దాన్నిపైకి
లాగేస్తుంటారు. ఇలా అతను పట్టుకొన
డానికి ప్రయత్నించేటప్పుడు చిన్నపిల్లలు
చిమ్మట గొట్టాలతో అతనిపై నీళ్లుకొడు
తొంటారు. కొంత సేపటికి ఎలాగోలాగ
అందేసుకుంటాడు. (అలసిపోతే వాళ్లే
అందుకు నేలాగ వరులుతా రనుకొండి.
ఇక్కడ అతడు గొల్లకొట్టుడుగా ఆ ఉట్టి
లోని చిన్నికుండ చల్లకుండగా భావన.
ఆకుండలో పెరుగు, వెండిరూపాయలు
ఉండేవి. అవి అతనికి సత్కార మన్న
మాట. ఇలాచిన్నికొట్టుని క్రిడ మల్గీ
తను కళ్ళ ముందు ప్రత్యక్షం చేసుకుం
టున్న ఆనందం ఆపల్లయులది.

(స కే ష ం)

గుండ్లకమ్మ చెప్పిన కథ - పరిశీలన

- శ్రీ డా. గంటుపల్లి రామారావు, ఎం.ఎ , పి.హెచ్.డి.

‘గుండ్లకమ్మ చెప్పినకథ’ ఒక కమనీయ
మైన విషాదప్రాయ కావ్యం. రచయిత
శ్రీ నాగభైరవ కోటేశ్వరరావు. వీరు
కవిగా లబ్ధ ప్రతిష్ఠలు. ఈ గ్రంథాన్ని
అద్దంకి ఎత్తాప్రెగ్గడ సాహితీ సమితివారు
ఇటీవల ప్రచురించారు. ఇది కమ్మని కథా
కావ్యం. ఇందలి ప్రాయకథలో అంతర
తత్వంగా సంస్కరణాభిలాష, సర్వ
మానవ సమానత్వాకాంక్ష వెల్లివిరుస్తుంది.
నాయికా నాయకులైన అంకి అద్దంకుల
ప్రాయకథకు గుండ్లకమ్మసాక్షిభూతంగా
మానమునిలాగా నిలిచి ఉంటుండేకాని,
ప్రత్యేకంగా ఈకావ్యంలో పాత్రకాదు.
ఆధునికాంధ్ర సాహిత్యంలో మంచీర,
కిన్నెరసాని మొదలైన నదీ నాయికలు
భావకవుల రసనాగాతపై తేలి; ఆంధ్ర
ప్రజానీక హృదయపుటాల్ని అలరిం
చాయి. కాని గుండ్లకమ్మ ఈకథలో ఒక
సంధానకర్తగా వ్యవహరించి, ఆప్రాంతం
లో నడయాడిన వారికి తన పరీవాహక
ప్రాంతంలో జాతిదురహంకార రాక్షసి
కరాళ దంష్ట్రలఘాతానికి గురయిన
రెండు జాతుల విషాద గాథామయ జీవిత
స్మరణానికి సాక్షిగా, సానుభూతిగా
నిరంతరం పాకనాటిని పవిత్రం చేస్తూనే
ఉంది.

రెడ్డిరాజుల ఆధిపత్యానికి నిలయమై,
ఒకనాటి ఆంధ్రవీరుల వీరవిక్రమాలకు,
కళా సాంస్కృతిక విలాసాలకు పట్టు
గొమ్మై, పాకనాట నాయకమణిగా విధి
ల్లిని అద్దంకి పట్టణానికి ఆపేరు ఏవిధంగా
వ్యాపు దిద్దుకొన్నదో కమనీయంగా వర్ణిం
చటమే ఇందలి ప్రధానకథ. ఈకథ జన
పదాల్లో అనూచానంగా తరతరాలుగా
వ్యవహారంలో ఉన్నట్లు ‘ఈ గుండ్లకమ్మ
చెప్పినకథ’ లోకల్ రెజిండ్ను ఆధా

రంగా చేసుకొని బౌచిత్య భంగం కాని
రీతిలో చెప్పిన ‘ఓప్రేమకథ’ అన్న కవి
గారి మాటలవల్ల తెలుస్తుంది. తన ప్రాం
తపు జనపదాల్లో వాడుకలో ఉన్న కథను
వర్తమానంలో సమాజాన్ని పట్టి పల్లారు
స్తున్న జాతి వర్ణ వైష్ణవ్యాలను దృష్టిలో
ఉంచుకొని, ఒక సందేశ కావ్యంగా
తీర్చిదిద్దారు. ప్రణయగాథ ప్రధానకథగా
కనపడ్డప్పటికీ, దాని అంతరతత్వమైన
సామాజిక స్పృహ జాతివర్ణవర్ణ వైషమ్య
రహిత మైన సమాజావిష్కరణయేదో
కవి సందేశం, ఆకాంక్ష ప్రస్ఫుట మవు
తాయి.

ఇదివృత్తం :

జానపద గాథలనుంచి స్వీకరించిన
ఇతివృత్తం కావటం వల్ల; కావ్యపు ఎత్తు
గడకుడ జానపద ధోరణిలో పాగుతుంది
కథా ప్రారంభంలో ఆదివాసుల గూడే
లను వర్ణిస్తూ.

‘కొండయొక్కటి, అద్దానిదండ వీరు,
ఆనదీతీరమందు నింపైనకాన
కాననమునందు అక్కడక్కడను కొన్ని
ఆదివాసుల గూడెంబులమరియుండు’

1-3 అని చెప్పినతీరు అవ్వలు మనుమ
సంతానాన్ని చుట్టూరా కూర్చోబెట్టు
కొని ‘అనగనగా ఒక రాజు’ అని కథ
ప్రారంభించిందన్న విధంగా ఉంది. ఈ
రచనా ప్రణాళిక భావికథా క్రమంయొడ
పాఠకుల ఉత్సుకతను రేకెత్తించేదిగా
ఉంది. ఆవ్యంతం రచయిత ఈపద్ధతిని
హృద్యంగా తీర్చిదిద్దారు.

పై పద్యంలో వివరించబడ్డ వీరుకు
ఇరువైపుల చెంచు, ఎరుకల ఆదివాసుల
గూడేలున్నాయి. విచిత్రమైన పరిస్థితుల్లో
చెంచెత ఒకతే అవ్వలిఒడ్డున నివసించే
ఎఱుక వీరునిచే వ్యాఘ్రము బారిశుంచి

రక్షించబడుతుంది. అతడు అద్దడు. ఆమె అంకి, ప్రాణదాతయైన కృతజ్ఞతా భావంతో ఆరాధనా తత్పరతతో మనసును అర్పిస్తుంది. చెంచెతను రక్షించిన వీరుడుకూడ ప్రతి స్పందించి జీవితాంతం ఆమెను భరించు తత్వంతో ప్రణయార్పణం చేస్తాడు. పరస్పరం ప్రణయానుబద్ధులైన వారిరువురు రహస్య సమావేశాల్లో ప్రకృతితో అద్వైతం పొందే వారు. ప్రకృతి కూడ వారిరువురి పవిత్రప్రణయావేగానికి లయ తప్పకుండా సహకరించింది. అయితే జాతులమధ్య వెలకొన్న వైషమ్యం వారి ప్రణయంపై ఆశనివారమైంది. చంద్రోత్సవాల సమయంలో రహస్య సమావేశంలో ఉన్నవారి వర్తమానాన్ని ఒక చెంచెత గూడెంవారికి తెలియజేస్తుంది. ఆవార్త దావానలంలా వ్యాపించి చెంచుగూడెం భగ్గుమంటుంది. వారి ప్రణయంలోని పవిత్రతను విశ్వసించిన చెంచునాయకుడు అంకిని దండించలేక, గూడెంవారి అభిప్రాయానికి వ్యతిరేకంగా, సమర్థించనూలేక పదవీత్యాగం చేస్తాడు. ప్రాకృతులైన ఆగూడెపు జనులు ప్రణయజీవు లిరువురను సజీదహనం కావిస్తారు. ఆరాత్రి భయంకర వర్షం కాగడంగా వరదలువచ్చి వారిరువురి దేహంతో పాటు రెండు గూడెలు గుండ్లకమ్మ భద్రదలలో కనుమరు గవుతాయి. తెల్లవారేటప్పటికే నైరాశ్యంతో కూడిన ప్రకాంతత ఆ ప్రాంతాన్నంతనూ ఆలము చేయబడింది. పవిత్ర ప్రణయావిష్టులైన అద్దడు, అంకి జీవితార్పణంతో పూతమైన ఆ ప్రదేశం అనంతర కాలంలో వారిరువురి దివ్యస్మరణకు చిహ్నంగా అద్దంకి అనే పేరుతో గుండ్లకమ్మ ఒడ్డున ప్రసిద్ధిచెందినది కవి అభిప్రాయ పడ్డారు. కథ సాదాగా ఉండే ప్రణయగాథగా కవి సించినా కథనం మాత్రం మహాదాత్తంగా సాగింది.

పాత్ర చిత్రణ :-

కథాకథనంలో పాత్రచిత్రణ అద్వైతం ప్రాధాన్యం వహించి ఇతివృత్తానికి ప్రాణంపోస్తుంది. పాత్ర చిత్రణ రెండు ముఖాలుగా సాగుతుంది. ఆయాపాత్రల భౌతిక స్వరూప చిత్రణ ఒక ముఖం కాగా వారి అంతరతత్వం, మనోవిశ్లేషణ రెండో ముఖంగా రూపు దిద్దుకొంటుంది. గుండ్లకమ్మ చెప్పిన కథలో ప్రధానపాత్రలు అంకి, అద్దడు, చెంచునాయకుడు.

కావ్యంలో ఆత్యధిక భాగం శృంగారమే ప్రాముఖ్యం వహించింది కనుక నాయికావర్ణన శృంగార స్థాయికి ఆలంబనంగా వర్తించటం జరిగింది. నాయిక ఆటవిక స్త్రీ, కావటంవల్ల.

‘పడతి మోర్తుక యీదుచు కదలుచుండె నగ్నముగ నోయారముగ మీనంబులారే.

1-10 అని వివరించి సహజంగా ఆటవికులలో ఉండే స్వేచ్ఛా ప్రయత్నం అంకిలో ఉన్నట్లు చెప్పారు. ముందుగా ఆమె అంగాంగ సౌందర్య వర్ణనచేసి, అనంతరం శరీరకాంతిని క్లాఫించారు. ఆ పడతి సౌందర్యం ప్రకృతి సౌందర్యాన్నే తలదన్నుతుం దంటూ.

‘మచ్చ లుండుట చందమామకును మచ్చ రేయిమామకింత మచ్చ నీరేజమునకు పగలు నవ్వులు లేమి కల్వకును మచ్చ లేమియే మచ్చ యువతికి లేని మచ్చ’ 1-12 అని వివరించారు.

ధాత బ్రహ్మలోకల నుంచి పంపిన దేవతా కాంతలాగ శోభిల్లుతున్నదని చెప్పారు అంకి జలక్రీడలలో ఆమె సౌందర్యాన్ని స్నిగ్ధ సుకుమారమైన భావంతో.

‘వనిత యొకసారి నీటముగ్గినదోలేదో అందమంతయు అస్పృష్ట మగుచు దోచె చెలియ యొకసారి నీట నిల్చినదో లేదో అచట జలకన్య హానియించినట్లు తోచె’

1-15 అని చేసిన వివరణ కవి రసభరిత హృదయాన్ని చాటుతుంది. ఇంకా

‘ఆమె తన సౌందర్యానికయంతో ప్రకృతి సౌందర్యంతో పరస్పర వినిమయం పొందిన అంశం హృదయంగమంగా వివరించబడినది. నదిలో ఈదులాడే పడతి సౌందర్యం నదికి చక్కిలిగింత ఇడిందన్న భావంతో అలలు వ్యాపించినట్లు, కదలిన అలలన్నీ కలలా తేలియాడినట్లుగా ఆమెకు చక్కిలిగింత ఇడినట్లున్నదన్న కవిగారి ఊహ ఉచిత్ర సౌందర్యారాధన తత్పరమై ఒప్పి ఉన్నది.

నాయికావర్ణనలో మృదుమధుర పదాలంతో స్నిగ్ధ మయంగా

‘చక్కదనాలచుక్క విర

కాజాల నవ్వుల పూల మొక్క న

లిక్కులలోన అందముల

లేజము బంపెడు వేగుచుక్క ఆ

ప్రక్కను చెంచుభామిని న

భంబున వెల్గెడి చంగ్రు కన్నసాం

పెక్కిన మోము కాంతిగల

ప్రేమసి తాజగ దేకసుందరే’ 2-21

అని చేసిన వర్ణన సౌందర్య సాక్షాత్కారంగా ఒప్పి ఉన్నది. అందునా ఉత్పలమాలలో చెప్పటం ఆ సౌందర్యం నవీ ప్రవాహంలాగా చలించి అందాన్ని ద్విగుణీకృతం చేస్తుంది. సౌందర్యం చోతమైనప్పడే దాని అందం ద్విగుణీకృతమౌతుంది.

శరీర సౌందర్యంలో ప్రకృతి సౌందర్యాన్నే ధిక్కరించే అంకి ప్రవర్తన చేత

‘ఎల్లవారికి తలనాల్క, ఎల్లవారి

కాస్త, ఆత్మియ, అనురక్త అనుగుచెలియ’

3-4 యై, అపాంకారం లేకుండ

గూడెంలో అందరితో సమంగా తర్లిలే

సహృదయంతో మెలిగేది. ఆమె సౌంద

ర్యం ఎంత ఆకర్షణీయమైందో వర్తన

మంత సుకుమారమైంది. మనసు ఇంకా

ఎంతో స్నిగ్ధమనోహరంగా వికసించింది.

పులిని హతాతుగా చూసిన అంకి ఆసంక

ల్పితంగానే నిశ్చేష్ట అయి మూర్ఖుణ్ణింది.

అద్దడు పులిని సంహరించి నేడతీర్చిన
అసంతరం తెలివివచ్చి.

‘లిప్తలోనర్వ మూహించి లేమ లేచి
చచ్చిపడియున్న పలినొక్కసారి చూచి
చెంత గూర్చున్న యెరుకల చిన్నవాని
చాగునయనాల దెస కృష్ణజ్ఞతగ.’ 2-26

ప్రసరించిన దృక్పథంలో రచయిత
అభినయంలోనే పాత్ర మనోగత భావా
లన్నింటిని కన్నులకు కట్టేట్లు వర్ణిం
చాడు. వారి జాతులు వేరు కావటంవల్ల
తమ ప్రణయానికి పెద్ద అంగీకారం
లభించి దని తెలిసికూడ.

‘ప్రాణదానమ్ము నోపి నా బ్రతుకు నిలిపి
నట్టి యువకాగ్రణీ! నీవు అంజలింపు’

1-28 అనే భావంలో ఆమెకళ్ళలో
మూ భాషలలోనే వానిని ప్రస్తుతిం
చింది. ఈ విధానం అం మనఃస్థైర్యాన్ని
వ్యక్తం చేస్తుంది. ఎను గుట్టు బయటపడి
శిక్ష అనుభవించబోయే స్థితిలో, గొడ్డి
వంటి చెంచునాయకుడు అధికారానికి,
ఆశ్రియతకు మధ్య సంఘర్షణను అనుభ
వించే సమయంలో కూడ

‘వేవరా! వీరు చెప్పినదే నిజమ్ము
నేను నీకు ప్రేమించినాను, జాతి
భేద మెంచక వీని రావించినాను
కట్టిడిని ధిక్కరించితి గాక యిప్పుడు’
3-18 అని తన తప్పును స్వైర్యంతో
ఒప్పుకొని, తప్పుకానట్టి తప్పుకు తాన
మైనట్లు స్థిరంగా పలికింది. ఇంకా తన
సమాజంలో వర్తిస్తే చట్టం ముందు.

అందరూ సమానులేననే అభిప్రాయాన్ని
‘ఏలికా! మనయిద్దరి నేలుచున్న
కూర్మి చట్టాని కడ్డు కాకూడ దెవుడు
పాడి దేవర మ్రోల నెవ్వారలైన
సరిసమానులుగారె ఓసామి చెవును’
5-21 అని స్థిరంగా పలికింది. ఈసంద

ర్భంలోనే రచయిత అంకితో దుష్టమైన
జాతి వర్ణవివక్షను తీవ్రంగా విమర్శింప
చేశాడు. ఈ విధంగా ఈ గ్రంథంలో
నాయక స్నిగ్ధ సుకుమారమైన సౌంద
ర్యంతో, అందరికీ కనుసన్నలలో మెలగే
సత్ప్రవర్తనతో, అవసరసమయాల్లో దృఢ
చిత్తంతో మనఃస్థైర్యాన్ని ప్రదర్శించింది.

ఈ కథాకావ్యంలో నాయకుడు
అద్దడు, గుండలకమ్మ నదికి ఆవలి వైపున
ఉన్న ఎఱుక కిరుడు. అతడు ‘నీలంభీ
ధీరవికాశనాడు,’ ధైర్య స్థైర్యాలతో
ఒప్పించాడు. శరలాఘవంలో పులిబారి
నంచి అంకిని రక్షించాడు. ఆటవిక జీవ
నంలో నల్లని శరీరం కరడు కట్టినప్పటికీ,
అతడిలో శాటివడే సంఘర్షణ పురుషత్వం
అంశూదయాన్ని పావనంప చేసింది.
అద్దడి తరీ సాభాగ్యాన్ని కలి

‘నల్లనివా డతండు నయ
నమ్ములయందున కాంతిపుంజముల్
కొల్లగనున్నవాడు పులి
గోరుసరమ్మును దాల్చువాడు సం
పుల్లమనోజ్ఞభావము ల
పూర్వముగా విలసిల్లువాడు’ 2-20

అని కళ్ళకు కట్టినట్లు వర్ణించి, శరీరలక్ష
ణాలే అతణ్ణి శృంగార రసరాజును చేశా
యంటూ.

‘నీలిదేహంబు వలపు వన్నియు దెలిపె
వాలుగన్నులు మదనుని వరుస దెలిపె
వాని యెత్తైన వత్తుమ్ము వలపు వెలిపె
కోరమీసాలు మదిలోని కోర్కె దెలిపె’
1-31

అని పాకనాటి అరణ్యాల్లోని కటికపాషా
ణానికి స్నిగ్ధ సుకుమార్యాన్ని సమకూ
ర్చారు. శృంగారరసరాజై అద్దడు అం
కితో స్వప్నలోకాల్లో విహరిస్తూ -

‘ప్రేమయొక్క కడలి ప్రియభాషణములందు
తరగలగుచు, మమత నుగగ యగును
ఎడద నెంచిచూడ నెడబాటు సంయోగ
మాటుపొట్లవోలె నమరియుండు’ 3-11
చూ, కడలి తరింగాలా వారి ప్రణయం
నిరంతరంగా సాగింది. ప్రణయరాగ
బద్ధుడై కూడ అద్దడు చివరకు జాతి దుర
హంకారానికి బలికాక తప్పలేదు.

ఈ కావ్యంలో మరొక ప్రధానపాత్ర
చెంచునాయకుడు. చెంచునాయకుని వర్ణ
నలో అచ్చమైన ఆటవిక స్వరూపం కళ్ళకు
కట్టినట్లుగా గోచరిస్తుంది.

‘నీలిసేత్రాలు, బుర్రమీసాలు, తలకు
పాగ, దానికి చుంగ బొప్పాగుచు’ 4-10

అతడి సొగసు చూడవలసిందే - ని వర్ణించ
కీలుకాని దని వివరించారు. ఆ నాయకుడు
వయసుకొంతి మీరినప్పటికీ ముఖంలో తీవి
తగ్గకుండ చుక్కల్లో చంద్రునిలాగా
ప్రకాశించేవాడు. ఆకారంచేత యమధర్మ
రాజులాగా భయంకరముగా కన్పించినా
సతులకైన వాంధి, పదవికై కాంక్ష లేక
పోవటముచేత ‘సుకృతులు చేయు సమ
యాన సురలరాజు’ కూడ అ తికిచాలాడు.
గూడెము ప్రజలంతా కూడ ‘నెలరాజు
చలువనందుకొరకు కలువలై’ నాయకుని
మాటలు వినిటానికి ఉత్సాహము కనపరు
స్తారు. ఆ నాయకునకు ఆత్మవిశ్వాసము,
ఆత్మాభిమానము మిన్న.

‘మరణము వచ్చిముట్టినను
మానము వీడుట పాడిగాదు-సం
గరమున వెన్నుజూపి నర
కానికి జేరుట లెస్సగాదు’ 4-15

అని ఆత్మవిశ్వాసము ప్రకటించి-
‘జాతియేకాదు-మనకున్న నీతి ఘనము
నీతియేకాదు-మనమున్న రీతి ఘనము
ఒకరిజోలికి పోము వేటొకరువచ్చి
వేలుపెట్టిన సహించి విడువలేము’ 4-14

అని తన జాతి ఆత్మాభిమానాన్ని అనేక సందర్భాల్లో వెల్లడించాడు. ఇట్లాంటి నాయకునికి జాతికట్టుబాటును వెబ్బిటీనే ఆఘాతము తనకులములోని కాంతవల్లనే సంభవించి మనోవ్యాకులత కలిగించింది.

జాతికాని యువకునితో ఒక చెంచెత పొత్తు పెట్టుకున్న దన్న అంశము ఆనాయకునకు నమ్మశక్యము కాలేదు. తన జాతి వారంతా ఉద్రేకముతో రచ్చిపోయి ఉన్న సమయములో అతడు మాత్రము '...బామరె త్తిఒకసారి అంకిదెసకు అసలు నిజమానె యిది యచునట్లు' 5-14 చూశాడు. ఈ సూపులో తనకులములోని కాంతపై అతడివిశ్వాసము, జాతిప్రతిష్ఠకు భంగము కలిగించే పనిచేసు దనే నమ్మకము వ్యక్తమవుతున్నాయి. ఈ సందర్భములో గూడము నాయకునిగా అతని పితృహృదయము వ్యక్తమౌతుంది. తనపై వచ్చిన అభియోగము నిజమే అని స్థిరముగా అత్యవిశ్వాసముతో ఉన్న అంకిదెము చూసి-

'అత డులుకక పలుకక అవని నిలిచె కదలికలులేని రాతి విగ్రహమువోలె అనిమిషత్వాన కొంతనే పట్టె చూచి చెప్ప దేమియు కనుక ప్రశ్నించెనేమి' 5-17,

కేవలము ముఖకవళికలలోనే నాయకుని మనసులో జరిగే అంతస్సంఘర్షణను వివరించిన విధానము హృదయానికి హత్తుకొనే విధముగా ఉంది.

అనంతరము అద్దడితో తన బంధాన్ని హేతుబద్ధముగా సమర్థించుకొంటూ, జాతికట్టుబాటు కది నేరమే అని అంగీక

రించి శిక్షార్హురాలనే అని అంకి పలికి నప్పుడు అతండ్రి హృదయములో అలజడి రేకెత్తుతుంది. ఒకవైపున జాతికట్టుబాటు, మరొకవైపు కుమార్తెలాగా ఆభిమానించే అంకి ప్రణయవర్తనములోని హేతుబద్ధతల మధ్య సంఘర్షణకు లోనయ్యాడు. ఆసంఘర్షణలో సంకుచితత్వము అంతరించి ప్రణయతత్వములోని సాహర్దము, కాశ్వతత్వము, విశ్వజనీనత్వము అంకురించాయి. పర్యవసానముగా స్థిరమైన నిర్ణయానికి వచ్చి 'జూనముద్ర గైకొన్న మాని' అయ్యాడు. ఆనాయకుడు ఆసంఘర్షణతో

'అలివ చెప్పెడుమాడల నాలకించి నాయకుని కిన్ను లగ్రుకణాలు జార్చె జార్చె నాతిడు తలపాగ జార్చె కత్తి. పాడిదండంబు తనదేయి వీడ జార్చె జార్చినది పాగ నే కాదు. జార్చె నతడు తనదు శిష్టపు నాయకత్వమును గూడ జార్చికత్తిని, దండమున్ జడచి వీడి'

5-21, 25

నాయకత్వాన్ని త్యజించి, వారి ప్రణయ బంధములోని పవిత్రతకు తలబడ్డాడు. ఇక్కడ కవి నాయకుని హృదయములోని అంతస్సంఘర్షణను ఆభినయములోనే సహృదయాలు ద్రవీకరించే విధముగా వివరించారు. ఈ సందర్భములో ఆనాయకుని పితృహృదయాశ్రోశము, మానసిక విశ్లేషణ అత్యంత సమర్థనీయముగా విన రించబడి పాతకులహృదయాలలో ఆద్రితతో కూడిన సానుభూతిని కలిగిస్తుంది. తనకోసం ఆనాయకు డనుభవించే సంఘర్షణను, అతడు తనయొడ చూపే మమతాను రాగాలకు చలించిన అంకి-

నాయకా! నీకు నాకును నడుమనున్న మమత యది మనపూర్వజన్మము ఫలమ్ము కనకపోయిన నేమి నాజనకుడీవు. పుట్టకున్న నీకు నే పుత్రినాదు' 5-20

అని ఆర్ద్రతతో అతడి హృదయంలో పెన వేసుకొంది.

చెంచునాయకుడు తనవారిని సంస్కరించి, సాంఘిక దురన్యాయమునుంచి రక్షించి వారిలో జాతులన్నీ ఒక్కటే అనే విశ్వమానవత్వాన్ని పెంపొందించటానికి ప్రయత్నించిన సంస్కర్తగా కనిపిస్తాడు. ప్రపంచములో ప్రాచీనకాలముంచి కూడ జరిగిన ఎన్నో సాంఘికోద్యమాలలో ఎందరో సమిధలై ఆత్మత్యాగం చేసిం తర్వాతనే కొందరు మాత్రమే స్ఫులికృతులై క్రీస్తు, బుద్ధుడు, గాంధీవంటి వారు ప్రవక్తలై విగిలారు. ఈ కాలములో మానవకల్యాణంకోర, ఆ ప్రయత్నములో స్వాధీన్వ్యంగంచేసి, ఒక సమిధ వినట్లు చెంచునాయకుడు చిత్రీకరించబడ్డాడు. చెంచునాయకుని పాత్రచిత్రంలో కవి సంస్కృతజాభిలాష మిక్కుటముగా వ్యక్తమౌతుంది.

అంతేగాక చెంచుగూడంలోని వారి ఆశ్రోశము, దౌష్ట్యం వినరించేటప్పుడు ప్రజల సామాహిక మనస్తత్వాన్ని, ఆచారవర్తనము నెడ వారి మూర్ఖత్వాన్ని వివరించి లోకులు పలుకాకులు అనే నానుడి కల్గెనునే అభిప్రాయము కలిగించారు. ఏకాంతములో అంకిని అద్దణి నూసిన చెంచెతవల్ల ఆవార్త దావానలంలాగా చెంచుగూడం వ్యాపించింది శత్రువర్గానికి చెందిన యువకుడు, తమకు గౌరవాస్పదురాలు ఆశ్చర్యమురాలునైన కాంతను ప్రేమించటము కనీసము భావనలోకూడ భరించలేకపోయారు. అందుకే వారి ప్రణయ వృత్తాంతము తెలిసి వెనువెంటనే ఆసంకల్పితిముగా అనాలోచితముగా నే-

'ఎవ్వరో వైరి కుర్ర డిదేమివచ్చి చెంచెతి నొకరై తాను ప్రేమించినాడ? ఎన్నిగుండెలు వానికి? ఏమిచేసి వానిదౌష్ట్యంబుకడ తేర్చవలయునిపుడు?' 5-11

అని ఆవేశానికి లోనయ్యారు. ఆవేశము మనిషి ఆలోచనాశక్తిని నశింపజేస్తుంది. ఆ ఆవేశంలో విచక్షణాజ్ఞానము కోల్పోయినవారై ఎ గోఆత్మీయముగా ప్రేమించే అంకిపై 'నిప్పుకణికలు నోట' ఉమినారు.

జాతి వేరైనవానికి మనసిచ్చి ప్రతిష్ఠ మంటగలిపి దనే ఆక్రోశముతో -

'కచ్చగట్టిన చెంచులు రెచ్చిపోయి రట్టుగా ప్రేమికుల నట్టె తిట్టినారు 5-13 వానిపై డిసి యమనహాచి

తను అక్కసంతా వెళ్ళిపోసుకొన్నారు. అనంగరము అంకి ప్రణయములోని హేతు బద్ధతను తిరస్కరించే నామధ్యమ తన మనసుకులేక, చెంచువాడుకుడు తన అనుచరుల మూర్ఖత్వంలో చనను ముళ్ళించే సమర్థత కోల్పోయినవాడై పసికత్తాగానికి సిద్ధపడ్డాడు. అప్పటికే ప్రాకృతులైన ఆ ప్రజలు వారి ప్రణయోత్సములోని మోఘ్యాన్ని అర్థము చేసుకొనే ప్రయత్నము చేయకుండు, మూర్ఖత్వంలో ఆవేశానికి లోనై అక్కసుగా మారి, రివోల్వర నున్నులై అద్దని కత్తు కళ్ళమాసెంత వరకు శాంతించికపోయారు. అంతటితో ఆగక అద్దకు ఎంచివిన్నవించినా వినకుండు, వారుపురను చెట్టుకుబంధించి సజీవదహనం చేశారు. ఆ ప్రాకృతుల సంప్రదాయ దురభిమానాన్ని, ఆచారమాధ్యాన్ని నిరసిస్తూ, వారు ఆప్రేమికులను దహించినా 'నంచుల జాతివైరానం బట్టు కన్న మంటల బడలేదు' 5-14

అని ఈజాతివైషమ్యాలు మానవాలి ఉన్నంత కాలము నశించవేమీ అనే ఆం దోళనను, బాధను శ్రీనాగభోవ వ్యక్తం చేశారు. ఈ సందర్భములో సమాజములోని విచక్షణా జ్ఞానము కోల్పోయి గొట్టె దాటుగా వ్యవహరించే గుంపుమనస్తత్వము కళ్ళకు కట్టినట్లు చూపారు.

(స శేషము)

తెలుగు కృతులు - సంస్కృతానువాదములు

- శ్రీ జి. ఎ. ఎస్. ఎస్. సోమయాజులశర్మ, ఎం.ఎ.

(గత సంచిక తరువాయి)

5 భాస్కర శతకము :-

ఇందలి చంపకోత్పలములు కూడ శార్దూలములలో ననువదింపఁ బడినవి. పండితులైన వారు దిగు

మందగ నుండంగ నల్పుఁడొక్కఁడు ద్వందత. భీరమెక్కిన బు ధప్రకరంబుల కేమి యెక్కిగన్.

కొండొకకోతి చెట్టుకొన కొమ్మలనుండఁగఁ గ్రింద గండ భేరుండ మనేభ సింహానికు

గంబములుండవె చేరి బాక్కరం! ఆసీనే ప్సగ ఏన పండిత వశ స్వల్ప జనో దర్పితః ఏకే తస్యతి చేత్ సమున్నతత మే తేషా మన్యకథమ్?

కాఖాగ్రం గహనేఽభిష్ఠతి తతోః కాఖా మృగే హేలయా నీ చై స్సంతి మృగేంద్ర హస్తీ శరథ వ్యా ప్రూదయో భాస్కర॥

6) శ్రీకాళహస్తీశ్వర శతకము. ఇది కూడ శార్దూలములలో ననువదింపఁ బడినది.

ఏవేదంబు పఠించెయిత? భుజగం చే కాస్త్రముల్ నూచె? దా నే విద్యాభ్యసనం గొనర్చెగరి? చెం

చే మంత్ర మూహించె? బో ధానిర్భవ నిదానముల్ చదువు అయ్యా? కావు నీ పాదసం సేవాసక్తి యె గాక జంతు తలికిన్ శ్రీకాళ హస్తీశ్వరా!

యితా కాం శ్రుతి మధ్యగీప్త? భుజగోఽపాతీ చ్చ కాస్త్రం ను కిం? కాం విద్యాం గజ ఆది తాథ? శబరోఽ

భ్యాసచ్చ మంత్రం ను కమ్! బోధోత్పత్తి నిదాన తాం జనచయ స్యాయాం త్యధీతాని న

త్వత్పదార్పన రాగితా విరహిణః శ్రీకాళహస్తీశ్వర॥

7) నరసింహ శతకము.

ఇందొక్కొక్క సీసమునకు మూడేసి యుపజాతులు వాడఁబడినవి. కొన్ని చోట్ల వసంత తిలక వృత్తములు కూడఁ గలవు.

పసంగంబు పంజైనఁ బసులకాఁపరి తప్పు ప్రజలు దుష్టులైనఁ బ్రభుని తప్పు భార్యగయ్యలైనఁ బ్రాణనాథుని తప్పు తన యిందు దుష్టైనఁ దండ్రీ తప్పు

పైన్యంబు చెవరిన పైన్యనాథుని తప్పు కూతురు చెడునైన మాత తప్పు అశ్వంబు చెడునైన నాలోహకుని తప్పు దంతి దుష్టైన మావంతు తప్పు

ఇట్టి తప్పు లెఱుంగక యిచ్చురచి నటులు మెలఁగుదు రిప్పడీ యవని జనుల భూషణ వికాశ! శ్రీ ధర్మపుర నివాస! దుష్ట సంహార! నరసింహ! దురితదూర! గోపస్య దోషో యది గౌ రవశ్యః

ప్రహ ఆసత్యా యది రాజకోపః పత్య స్సదోషో యది దార దౌష్ట్యమ్ పితృ స్సదోషో యది పుత్ర కాత్యమ్ నేతు స్సదోషో యది పైన్య భింగో మాతుః సదోషో దుహితాఽ సతీ స్వాత్ ఆలోధృ దోషో యది వాజిదగ్ధో దుష్టే గజే హస్తీపకస్య దోషః ఏవం విధాన్ యే న విదంతి దోషాన్ లోకే యధేష్టం విచరంతి తేఽద్య శ్రీ రమ్యధర్మా భ్య పురాధిదేవ! గంహో హతాంహో నరసింహదేవ!

8) ఆంధ్రనాయక శతకము.

ఇందుఁ గూడఁ బైశతకములో వలె 324 ఉపజాతులు గలవు.

భక్తిఁజేసిన శిలా ప్రతిమ మాత్ర మేకాది హరియందుఁ గలుగునా? య నెదుకాదు

స్వామి యిందుండిన సత్యంబుఁ జూపక
యిందునే? యని పల్కుచుండువారు
బుద్ధావతాగంబుఁ బూనినాఁ డభిలంబుఁ
గని, కనన్లుండు ననెడువారు

దేవతా మహిమంబుదెలియునే? యేమేమి

నడువ నున్నదో యని నుడువువారు
నీకు నిత్యోపచారముల్ లేకయున్న
లోకు లిట్లాడు శాంధ్రు పరా కిదేమి?
చిత్ర చిత్ర ప్రభావ! చాక్షిణ్య భావ!
హతవిమతజీవ! శ్రీకాకుళాంధ్రదేవ!

శిలాచుయం విగ్రహమాత్ర మేతత్

కథం హః స్వా దితి కేచి దాహాః
అత్రాభవిష్యద్వది కాకులేశ.

ప్రాదర్శయిష్యత్ స్వ మితీత కే చ
అన్యేచ బుద్ధా కృతి శేష తస్మాత్

సర్వం విజానన్మవిద నివాస్తే

కింస్య ప్రభావం వివృణీత దేవః

కింకిం భవే ద్దేతి పరే బ్రువంతి

నిత్యోపచారై రహితే తస్మాత్

జనప్రలాపాన్ న శృణోషి కిం త్వమ్?

చిత్ర ప్రభావ! ప్రధితాంధ్ర దేవ

శ్రీకాకులేశ! క్షపితాఘరేశ!

వీరి శతకము లన్నియుఁ దెలుగు సం
ప్రదాయము ననుసరించి ముకుటములతో
నొప్పుచున్నవి. ఈ యెనిమిది శతకములు
నొక సంపుటముగా నాంధ్ర సాహిత్య
ఎకాడమి వారిచేఁ బ్రకటింపఁబడినవి.

సన్నిధానం సూర్య నారాయణ
శాస్త్రి.

శ్రీ సన్నిధానంవారు సుప్రసిద్ధ విద్వ
త్కవివర్యులు. వీరు సంస్కృతాంధ్రము
లలో 40 గ్రంథములు వఱకు రచించిరి.
వీరిలోఁ 'దత్తమ చంద్రిక' 'కావ్యాలం
కార సంగ్రహవ్యాఖ్య' పండితులకు
విద్యార్థులకుఁ బఠన పాఠ నము లు
మిక్కిలి యుపకరించు చున్నవి. వీరి
యాంధ్రభాగవతానువాదము సంస్కృత
కళాపూర్ణోదయము సుప్రసిద్ధములు.

భాషా స్వాంధ్ర మధురా,

మధురా పోతన కవీకవితా.

శ్రీహరి కథా శ్చ మధురాః,

సర్వమధుర మాంధ్రభాగవత మేవ॥

అని పోతనగారి యాంధ్ర భాగవత సర
స్వతి కంజలి ఘటించి వీరాంధ్రభాగవత
మునంపలి 1) ప్రహ్లాద చరిత్రము 2)
గజేంద్ర మోక్షము 3) వామనావతారము
4) గోపీకృష్ణ విలాసము 5) కంసవధ
6) ఉద్ధవసందేశము 7) భ్రమరగీతిలు
ననువానిని సంస్కృతీకరించిరి.

1. ప్రహ్లాద చరిత్రము.

కమలాక్షు నర్పించు కరములు కరములు

శ్రీనాథు నర్పించు బిహ్వబిహ్వ.

(7-170).

హ్యర్చాఞ్జితౌ కరా కిల కరా,

జహ్వ చ జహ్వ త మ

శ్రాంతం సంస్తునతీ, దృశౌ ఖలు దృశౌ

తం వీక్షమాణీ, నతం

శీర్షం శీర్ష మముం, పదే అపి పదే

యాంతి విదీయాలయం

తత్యేవాకథతో గురుర్గురు రథూ,

ద్వక్షః పితా స్యాత్ పితా॥

2. గంజేంద్ర మోక్షము.

సిరికిం దైప్పండు శంఖచక్ర యుగముం

జేవోయి సంధింపఁడే

పరివారంబును జీఱఁ ద్రగపతిన్

బన్నింపఁడా కర్ణికాం

తరధమ్మిల్లముఁ జక్క నొత్తఁడు వివా

ద ప్రోత్థితశ్రీకుచో

పరిచేలాంచలమైన వీడఁడు గజ

ప్రాణావనోత్సాహియై. (8-96)

నాచప్పే స్మ గిరం శ్రీ కుం, న కరయోః

శంఖంచ చక్రాయుధం

ద్రధే, నైవ జహావ కం చన, న చా

దక్షత్ ఖగేంద్రం, నవా

శీర్షం కౌశిక మగ్రధన్? నహిజహా

చేలాంచలం చ శ్రీ కుః

కేల్యా మాహృత మార్తరక్షణ మనా

నారాయణః ప్రసీతః॥

3. వామనావతారము.

రవిలింబం బుపమింపఁ బాత్రమగు ఛ

త్రంబై శిరోరత్నమై

శ్రవణాలంకృతియై గళాభరణమై

సౌఖ్య కేయూరమై

ఛవిమత్కంకణమై కటిస్థలినుదం

చద్మంట్టియై నూపుర

ప్రవరంబై పదసేతమై వటుఁడు తా

బ్రహ్మాండమున్ నిండుచోన్. (8 628)

బ్రహ్మాండం క్రమితు ర్స్వరోరవరధూ

న్యక్తాతి శత్రం శిరో

రత్నం కర్ణవిభూషణం గలమణీ

పట్టః సుకణ్ఠించితః

కేయూరః కిరకంకణం కటితటి

కా శేయవాసో మణీ

మంశీరః పదపీతికా చ నితరా

మాశ్చర్య మాపాదయన్ ॥

'పట్ట' అనుచోట 'హరి' అని 'కాశే'ను

వాస' అనుచోట 'సౌవర్ణఘంటా'

అని యుండుట మూలాను గుణము.

4. గోపీ కృష్ణ విలాసము.

నల్లనివాఁడు పద్మనయ

నంబులవాఁడు కృపారసంబుపైఁ

జల్లెడు వాఁడు మాళిపరి

నర్పితపింఛము వాఁడు న స్వరా

జిల్లెడు మోమువాఁ డొకఁడు

చెల్వల మానధనంబు దాఁచెనో

మల్లిచులార! మీ పాదల

మాటున లేఁడు గదమ్మ! చెప్పరే!

(10-1-1010)

శ్యామాంగో జలజాత పత్రనయనః

కారుణ్య ధారాధరః

చూడాలం కృత బహ్ని బహ్నుశుభగః

స్మేరాననః కశ్చన!

అస్మన్మానధనా న్యపాహర దయే!

మల్లీలతా! జడ్యశిం

రీన స్తిషతి? యచ్చ్యదీయ లలికా

కుంజాంతరే షూచ్యతామ్॥

కళాపూర్ణోదయము.

కళాపూర్ణోదయము తెలుగు ప్రబంధములలో నుద్భ్రంథము. పింగళి నూర నార్యుని ప్రతిభ కది దర్పణము. 8 ఆశ్వాసములలో 1958 పద్యగద్యములలో నున్న యీ కావ్యము సన్నిధానం వారిచే 12 సర్గములలో 1480 శ్లోకములలో సంస్కృతీకరింపఁ బడినది. మందాక్రాంతము, శంశస్థము, శిఖరణి, వియోగిని, దండకము, స్రగ్ధిర, వసంతతిలక, మాలిని, భుజంగ స్రయాతము; మంజుభాషిణి, పృథ్వీ, ప్రహర్షిణి, క్రగ్విణి; శాలిని, గ్రుతవిలంబితము, దోధకము, జల్దధతగతి, రక్షోద్ధతము, హరిణి, నారాచము, ఇంద్రనంశము, తూణకము (సుగంధి), పుష్పితాగ్ర, చిత్రశేఖ. నర్మకటము, సుచుధుర మొదలగు విశేష చ్ఛందములు వాడఁబడినవి. కూకటి నేణితోఁ గుగులు

గూడకమున్న కుచక్రగోహములో
పోకల తోడిసామ్యమును

బొందకమున్న నితంబ సీమపన్
వ్రేకఁదనం బొకింత ప్రభ

వింపక మున్న ప్రసూన బాణుడ
జ్ఞాఁకలఁ బెట్టెదా నరవ నామెత
బాలికకై విటావలిన్. (1-27)

వేణీ యావ ద గుంభి తాలక చయై

ర్భాసన్న పూగీసమా
వక్షిణా న నితంబ మాప గురు తా

మీష చ్చ యావ ద్విటాన్.

పంచాస్త్ర స్వగ్రయాంచకార బహుశః

పక్ష్యతరం తత్ఫలమ్

భోక్తం హంత! కియన్నఘూర్ణయతి తాన్
భోచితే యావనే॥

‘బహుశః’ అను పద మీపద్యమునకు తీవి
తము.

ఆయజుఁ డప్పడంగన ము

భాజ్జము బల్మిని వంచి మోవిపై
చే యటు పాఱఁ ద్రొబ్బి పలు

సేర్చె నొకించుక నాటునట్లుగా
నాయమకుం గళాభిదుర

మై మది నింపానరింప మోహనం

బై యుదయించె నొక్కమధు

రాంచిత శబ్దము కంఠసీమలోన్. 5-19

సముజ్జ్వలిత మన్మథో

జలజయోని రేతైః కృతైః

బలాద్విసమయన్ ముఖం

మృదురదచ్ఛదం యోషితః ।

చకార రదదంశితం

తదను తద్దలేఽతర్కితమ్

బభూవ మధుగమ్ మనోజ్ఞ

మణితంకలాభేవ నాత్ ॥

ఇది సంపూర్ణముగా శ్లోకబద్ధకావ్యము. చతుర్ముఖుఁడు చెప్పిన కథను సగన్వతి స్వీకారమువ వర్ణన ప ముగాఁ జెప్పిన వచన మొక్కటి మాత్రము గద్యములోఁ గూర్పఁబడినది. ఈసంస్కృతి కళా పూర్ణోదయము యథా మాతృకాను వాదము గాను కృతివంశవర్ణనము విదురఁ బడినది. మధురాలస యుపదేశించిన యోగాభ్యాసము కూడఁ బూర్తిగా విడు వఁబడినది. మణికంధరుని తీర్థయాత్ర, కళాపూర్ణుని జైత్రయాత్ర, వర్ణనములు మిక్కిలి సంగ్రహింపఁబడినవి. కట్టయించి రామలింగా రెడ్డిగారు కళాపూర్ణోద యమునందుఁ బూర్వభాగమే మేలైన దని మిక్కిలి మెచ్చుకొనిరి. కాని నాకు మాత్ర ముత్తరభాగమే యెక్కువ నచ్చి నది. పూర్వభాగమునందుఁ గథాచమ త్కార మెంతగలగో యుత్తరభాగము నందుఁ గవితాకళ, కాస్త్రసాండిత్యము, వర్ణనానైపుణ్యము నంత యెక్కువగాఁ గలవు. శ్రీ సూర్యనారాయణకాస్త్ర గారు యథామాతృకముగా ననువదించి నచో శ్రీ శేషశర్మగారి మనుచరిత్రవలె నిది కూడ సర్వాంగ సుందరముగా నొప్పి యుండెడిది. మొత్తముమీఁదఁ గళా పూర్ణోదయము కథాచమత్కారము చెడ కుండ సంస్కృతీకరింపఁబడిన యుత్తమ కావ్యము. శ్రీసన్నిధానమువారు పింగళి సూరనార్యుని ప్రభావతీ ప్రద్యుమ్నమును గూడ సంస్కృతగద్య కావ్యముగా రచించిరి.

వెంకట తాతాచార్యులు

శ్రీనల్లాన్ చక్రవర్తుల లేంకటతాతా చార్యులు విశాఖపట్టణవాస్తవ్యులు. వత్స గోత్రీయులు. రామానుజాచార్యులు గురు వులు. వీరునంది తిమ్మన రచించిన పారి జాతావహరణకావ్యమును సంస్కృతము లోని కనువదించిరి. ఇది యథామాతృ కానువాదము గాదు. అవతారికతో పాటు మూలమునందలి వచనములు, వర్ణన ములు, స్తోత్రములు పూర్తిగా విడువఁబడి నవి. 512 పద్య గద్యములు గల మూల మాచార్యుల చేతిలో 233 శ్లోకములుగల కావ్యముగా మారినది. పంచమాశ్వాస ములోఁ గల 108 పద్య గద్యములు 20 శ్లోకములలో సంగ్రహింపఁబడినవి. కథ మాత్రము యథామాతృకను గానడచినది. ఇందు 2 కాస్త్రాల విక్రీడితములు దక్కఁ దక్కినవన్నియు నుపజాతి వసంతతిలకా శ్లోకములు.

క. : రిమళము సెడదు వాడగు

పరుగము దప్పదు పరాగభర భరితంబై
నిరతము జగ దేకమనో

హర మగు నీకునుమరాజ మంబుజవదనా
(1-59)

‘ఆమోదలేశ మపి ముంచతి నో కదాపి
స్థానిం నగచ్ఛతి బహువ్యపి వాసరేషు
నిత్యమ్ పరాగభరితం లసతి ప్రకామ
మేలేన నిత్య మితరత్ సుమమేవ నాస్తి॥
(1-17)

‘జలజాతాసన వాసవాది సురపూ

జాభాజనంబై తన

ర్చుల తాంతాయుధుకన్నతండ్రి శిరమ

చోచి వామపాదంబునం

నొలఁగఁద్రోచె లతాంగి యట్లయగునా

ధుల్ నేరముల్ నేయఁ బే

రలుకం జెందిన యట్టికాంతి లుచిత

వ్యాపారముల్ నేరురే?

పద్మోద్ధవేంద్ర ముఖదేవగ జైసుపూజ్యమ్
మీనాంక కేతు జనకస్య శిరోలతాంగీ
వామాంఘ్రిణాసపదికోపవకా దపాస్యత్
నాథే కృతాగని వధూ రుచితా కథం
స్యాత్? (1-78)

సింహాద్రినాథ సుప్రభాతస్తోత్రము వీరి రెండవకృతి.

కాళహస్తికవి మొదలుకొని తాతా చార్యులు వఱకుఁ గల ప్రబంధానువాద కర్తలందఱును గృతిపతి వంశవతార వర్ణనములు గల యవతారికా భాగములను బూర్తిగా విడిచిపెట్టిరి. విజయనగర సామ్రాజ్య చరిత్రమును చెలిసికొనుట కిది యొక్కవ యుపయోగపడును గాన నాంధ్రేతర చరిత్రకారుల కొఱకు వీనిని గూడ ననువదించుట యావశ్యకము. ప్రకృతము ననుసరింపెము.

పాలకులకి సోమనాథుని బసవపురాణము కూడ సంస్కృతీకరింపఁ బడినట్లు తెలియుచున్నది కాని యది నాకు లభింప లేదు. సూరిగారి బాలవ్యాకరణమును 'హరికారిక' లను పేర కిష్టు కృష్ణమూర్తి గారు సంస్కృతీకరించిరి. ప్రౌఢవ్యాకరణమునకుఁ గూడ నొక సంస్కృతానువాదము గలదు.

ఇచ్చట నొక్క విషయ మవధేయము. శ్రీనాథుని శివరాత్రి మాహాత్మ్యమున కనువాదమే యీశాన సంహిత యందలి ముఖమారచరిత్ర మని కట్టి సాంబమూర్తి గారి యభిప్రాయము. శ్రీనాథుని భీమ ఖండమును బట్టి సంస్కృత భీమేశ్వర పురాణము రచింపఁబడిన దని కొర్లపాటి వారి యాశయము. సంస్కృతము నందలి శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్య - పాండురంగ మాహాత్మ్యములకుఁ జెలుగు కృతులే మూల మని బులుసుజేంకట రమణయ్య గారి యుద్దేశము. వీని నిదమిత మని నిరూపించుటకు సరి యగు ప్రమాణములు లేవు. ఆంధ్ర పాండురంగ మాహాత్మ్యమునఁ గల నిగమశక్తిపాఖ్యానము, సుశీల మున్నగువారి కథలు, ఆయుత నియుతుల వృత్తాంతము, సుశక్తిపాఖ్యానము సంస్కృత గ్రంథములలో లేవట! ధూర్జటి తన గ్రంథమునకు మూలమును

తేర్కొనలేదు. సంస్కృత కాళహస్తి మాహాత్మ్యము ధూర్జటి గ్రంథమునకుఁ గాక లింగరాజకవి కృత గ్రంథమున కనువాద మట!

శ్రీనాథుని శివరాత్రి మాహాత్మ్యమున కీశానసంహితయేమూల మని 'సాధన' (ఆగస్టు - 82) లో సోపపత్తికముగా నిరూపించితిని. ఏలయన నీశానసంహితా శ్లోకములు విద్యారణ్యుల కాలమాధవము (14 వ శతాబ్దము) శ్రీపతి పండితారాధ్యుల శ్రీకరభాష్యము (11 వ శతాబ్దము) మొదలగు ప్రాచీన గ్రంథములలో నుదాహరింపఁబడినవి. ఇంక భీమఖండము నకుఁ బాండురంగ మాహాత్మ్యమునకు స్కాందపురాణమే మూల మని శ్రీనాథ కవి, జెనాలి రామకృష్ణకవి నొక్కినక్కాణించిరి. అశ్వ వచనము లాడి శ్లోకములు వదించుట వలన నామహాకవుల కేమి ప్రయోజనము గలదు? వీనిలో భీమేశ్వర పురాణము, నీశానసంహిత యందలి శివరాత్రి ప్రకరణమును జెలుగు లిప్పిలో మాత్రము ముద్రింపఁబడినవి. శ్రీకాళహస్తి మాహాత్మ్య - పాండురంగ మాహాత్మ్యములొకను బ్రకటింపఁబడలేదు. వీనిలో వేని కేవి యనువాదములైనను నీ సంస్కృత గ్రంథము లన్నియు నాగరి లిప్పిలో బ్రకటింపఁబడుట మిక్కిలి యవసరము.

ఇట్లాంధ్రకృతులను సంస్కృతీకరించి యాంధ్ర సరస్వతిని బ్రపంచమున కంతటికీఁ బరిచయముచేసిన యీ మహాకవులందఱకు నానమోవాకములు. శ్రీవేంకట తాతాచార్యుల పారిజాతాపహరణ కావ్యమును సమయమునకుఁ బంపి సహకరించిన శ్రీకొమండూరు రామానుజాచార్యులు గారికి నాకృతజ్ఞ తాభివందనములు.

(గ్రంథ సమాలోచన)

కాంతి వైజయంతి

పద్య కవితా సంపుటి. రచయిత శ్రీవేముగంటి నరసింహాచార్యులు. సీతాదులు 16 పుట్టలు, కవితా ఖండికలు 16 పుటలు 1 డెమ్మిపైజాలో గల ఈపుస్తకము వెల రు 8-ప్రతులకు సాహితీవికాస మండలి 7-4-75 పాతగంజా. సిద్దిపేట 502103 చిరునామాకు వ్రాయవలయును.

ఇంక వివిధ ఆంశములపై రచించిన 22 ఖండికలున్నాయి. అతి సరిశసుందర వైలిలో ఉన్నత భావాలతో రచింపబడి ప్రసిద్ధ సాహిత్య వేత్తలచే కవి వంశంసులచే 9 పుటల నిజమైన ప్రశంస లందుకొన్న చక్కని కావ్య సంపుటియిది. ఇందలి పద్యములు చదివినకొలది చవులూ రించు రసవత్తరములు. ఈవిధమైన భాషా విన్యాసముతో వీరొక కావ్యము రచించిన బాగుండు ననిపించును.

ముద్రణ దోషములు అత్యల్పములు. పద్యపంక్తుల ఆగంధ సమాప్తులు నూతన ఫక్కిలో ముద్రింపబడుట కావ్యగత గౌరవమునకు పోషకము గాజాలదు. అర్థస్థూరికి గాఁబోలును పాదభంగ మొనరించి ముద్రించుటయు జక్కని ఛందోరచనకు ఉపోద్బలకము కాదు.

(రామ్)

“ఆ స్థానికసంస్థ అధ్యక్షుడు సొంత సొమ్ము చాల ఖర్చుచేసినాడు.”

“సంస్థ అభివృద్ధికా, సభ్యులను కొనుటకా? అని సందేహము.”

రిజర్వేషనుల రగడ

ఆంధ్రప్రదేశ్ ప్రభుత్వము రిజర్వేషనుల శాతము గతములో కంటే మఱి 19 సంఖ్యకు హెచ్చించుట తెలుగుదేశములో అలజడి కేపినది. నిద్యార్థులలో తీవ్ర అసంతృప్తి ప్రబలి ఉద్యమానికి సిద్ధపడుచున్నారు.

రిజర్వేషనులవల్ల లబ్ధి పొందే వర్గములవా రాయుద్యమమునకు ప్రతిఘటనాద్యమము నడుపగల మని చెవరించుట కూడ జరగుచున్నది. గుజరాత్ వంటి కష్టాలము జరగునా యని భయపడుటయు, గానవచ్చుచున్నది. అట్లు ఒరగకూడ వని అందఱును ఆశించెదగినది. సామాన్య మూలకమయిన రిజర్వేషను విధానము కొన్ని వర్గములు తమ హక్కుగా భావించకం సమంజసం కాదు.

అన్ని రకముల రిజర్వేషన్లు పోగా ప్రతిభావంతులకు ఓపెన్, కాంపిటీషనులో మిగిలేది నామ మాత్ర-అత్యల్ప శానామే యని రిజర్వేషను తెగలకు చెందని యితరులు బాధపడుట సహజము.

తెలుగుదేశం పార్టీవారు ఈ నిర్ణయమును ప్రకటించిన తీరును బట్టి సమయమునుబట్టి స్థానిక సంస్థల ఎన్నికలలో విజయమున్నకే పన్నిన పన్నాగ మిది యని ప్రతిపక్షములవా రందరు ఆక్షేపించుచున్నారు. తాము రిజర్వేషను

లకు వ్యతిరేకులము కా మని హెచ్చింపునకే వ్యతిరేకుల మని మమ్ము సంప్రదించకుండ వెచ్చించినందుకే వ్యతిరేకుల మని వారి వాదం. మొత్తము రిజర్వేషనులకే వ్యతిరేకులమంటే ఆ వర్గములవారి ఓట్లు అన్నీ కోల్పోవలసి వస్తుందని వారి భయ మనుట అయధార్థము కాజాలదు.

స్వతంత్ర భారత రాజ్యాంగములో 10 సంవత్సరముల కాల పరిమాణముతో ఏర్పడిన ఈ రిజర్వేషను విధానము రమారమి 40 ఏండ్లతరువాత కూడ సాగించవలయు ననుటలోని అనాచిత్యము, అన్యాయము వీ రెవరికి స్ఫురించకపోవుట దేశ దురదృష్టము. ప్రస్తుతము అట్టడుగు వర్గములవారుగా భావింప బడేవారి అట్టడుగు తనమునకు ఇప్పటి రిజర్వేషనులు లేని ప్రతిభావంతులను బాధ్యులను చేసి ఈ విధముగ శిక్షించుట దారుణము. అట్టడుగు వర్గములవారు ఉన్నత స్థితికి వచ్చేవఱకు ఈ రిజర్వేషనులు ఉండవలసినదే, అని కొందఱు ప్రబుద్ధుల ఉద్దేశము. ప్రతిభతో నిమిత్తము లేకుండ చదువులలో, ఉద్యోగములలో రిజర్వేషనులున్నంత కాలము వారు ప్రతిభ కోసమై కృషి చేసి పైకివస్తారనేది కల్ల. అట్టి కృషి అవసరము వారికి కనబడదు.

వెంటనే భారత దేశమంతటా అన్ని రిజర్వేషనులు రద్దు చేసిననే దేశము కొలది కాలములో బాగు పడును. కనీసము 5, 10 సం॥ గడువు పెట్టి ఆతర్వాత ఎంత మాత్రము రిజర్వేషనులుండవని ప్రకటించుటయైన అనసరము. అలా చేసిన మెరిట్ కోసము వారు కృషి చేయు అవసరము వారికి కలుగ గలదు. అవసరమైన వారికి కొంతవఱకు ఆర్థిక సహాయము చేయవచ్చును.

ఈవిధముగా రిజర్వేషనుల కాల సంఖ్య పరిమితి పెంచుచు పోవుట నిన్నుజాతు లనబడువారి నుద్ధరించుట కాక వారికి హానికలిగించుటయే యగును. తమ తమ తెగలను వెనుకబడిన తెగలలో చేర్చుడని పరుగులెత్తుట మిక్కిలి నైచ్య మని అందఱు గ్రహింపవలసియున్నది.

రిజర్వేషనుల సంఖ్య విపరీతముగా పెంచిన వారి విధానముతో పాటు 'మేము రిజర్వేషనుకు వ్యతిరేకులము కాము. పెంపునకే వ్యతిరేకుల, మనే ప్రతిపక్షములవారి విధానము కూడ అసమంజసమనక తప్పదు. ఇరుపక్షములును (ప్రభుత్వము-ప్రతిపక్షములు) విషయమున స్వార్థబుద్ధిని వీడిన దేశము బాగుపడ గలదు.

(సంపాద)

వేమన భాస్కర శతకాలు

- శ్రీ వీ. కృష్ణప్ప, ఎం. ఏ.

వేమన శతకమును రచించిన వాడు వేమన, భాస్కర శతకమును రచించిన వాడు మారద వెంకయ్య, అని విమర్శకులు నిర్ధారించినారు. భాస్కర శతకము నందలి పద్యములు కొన్ని అప్పకవీయమున నుదాహరించి యుండుటచే భాస్కర శతకమును రచించిన మారద వెంకయ్య 17 వ శతాబ్దమునకు బూర్వము వాడన వచ్చును. వేమన 17 వ శతాబ్దమునకుఁ జేరిన వాడు.

వేమన శతకము నీతితోపాటు వేదాంతమును బోధించును. భాస్కర శతకము నీతిని మాత్రము బోధించును. వేమన శతకమునందలి, మకుటము 'వేమా' అనీ, 'విశ్వదాభిరామ విసురవేమ' అనీ అత్తి సంబోధనా పరముగా నున్నది. భాస్కర శతకము నందలి మకుటము 'భాస్కరా' అని భగవత్సంబోధనముగా నున్నది. వేమన కొన్ని వేల పద్యములు రచించెను. అవి అన్నియు ఒకే ఛందమున వ్రాయబడినవి, ఎక్కువగా 'అటవెలది' లోనే వ్రాయబడినవి. భాస్కరశతకము నందు వందపద్యములు గలవు, ఇవికత్తుల మాల చంపకమాల ఛందమున వ్రాయబడినవి. వేమన భాస్కర శతకాలలోని వీరులు లోకానుభవమును వ్యక్తము చేయుచున్నవి.

వేమన, వెంకన్న తిరువురు కొన్ని నీతులను బోధించుటలో సామ్యమున్నది. విద్య ప్రాముఖ్యము, దాన ధర్మములు, కర్మము, పుణ్యము, భార్య మాటలకు బానిసలయిన వారు, అల్పనకు - సజ్జనునకు గల భేదము మొదలయిన విషయములను వీరు బోధించిరి.

16, 17 శతాబ్దములలో విద్యావంతులు తక్కువ. అనాడు విద్యకున్న ప్రాముఖ్యమును వీరిరువురు వివరించిన వీరు

హృద్యము. విద్య లేనివాడు విద్వాంసుల వద్ద నున్నను పండితుడు కాలేడు. దీనికి వీరిరువురు చూపిన దృష్టాంతము 'సరస్సులో కొంగలు హంసలకడ నున్నను హంసలు కాలేవు' అనుట. ఇక్కడ వేమన వెంకన్నలు ఒకే భావమును ఒకే దృష్టాంతమును చెప్పి యుండుట గమనార్హము.

'సారవివేక వర్తనల

సన్నతి కక్కిన వారిలోపలన్

జేరిన యంత మూఢులగు

జేపడ దా నడ యెట్టులన్నఁగా

సారములోన హంసముల

సంగతి నుండెడి కొంగ పిట్ట కే

తీరున గల్గ నేర్చును ద

దీయ గతుల్ దలపోయ భాస్కరా!

(భాస్కర శతకము 97)

గొల్లపూడి వారి ప్రతి.

'విద్యలేనివాడు విద్వాంసుల కడను

నుండగానే పండితుడు గాడు

కొలని హంసల కడ కొక్కెగలున్నట్లు

విశ్వదాభి రామ విసురవేమ'

(వే. శ, 85- N. V. గోపాల్

వారి ప్రతి)

విద్యనభ్యసించెడు వారు గ్రంథము లోనిపాఠము గ్రహింపని విద్య ఉప్పు వేయక వండిన కూర వంటిదని మారద వెంకయ్య చెప్పెను. చదువులోని మర్మ మెరిగి చదువు నేర్వకున్నచో మానవునకు సుఖము లభింప దని వేమన చెప్పెను.

'చదువది యెంత గల్గిన గ

సజ్జతయించుక చాలకున్న నా

చదువు నిరర్థకంబు గుణ

సంయుంతు లేవరు మెచ్చరెచ్చటం

బదనుగ మంచికూర నల

పాకము చేసిననైన నందు నిం

పాడ వెడు నుప్పు లేకరుచి

పుట్టగ నేర్చుటయ్య భాస్కరా!

(42 భా. శ

'చదువుఁజదువకున్న సౌఖ్యంబులును లే చదువుఁ జదివెనేని సరసుఁ డగును చదువు మర్మమెరిగి చనువంగ జాడుము విశ్వదాభి రామ విసురవేమ' (వే. శ. 34) భాస్కర శతక కర్త రసజ్ఞత చాలని విద్య నిరర్థక మనుటకు చెప్పిన దృష్టాంతము మనోహరముగ నున్నది. వేమన ఏ దృష్టాంతమును ఇక్కడ చూపక భావములు మాత్రము అనుకరించె ననవచ్చును. ఇది మారద వెంకయ్యకు గల లోకజ్ఞతను తెలియ పరచును. ఉప్పులేనికూర చప్పన గదా!

అనాడు ఆలిమాటలు వినెను వారే మొ వేమన భాస్కర శతక కర్త తిరువురు అట్టివారికి బుద్ధిచెప్పినారు.

'చూనిని చెప్పినట్లెఱుక

మాలిక వాడటుచేసినన్ నుహా

హాని ఘటించు నే ఘనుని

కైన నసంశయ ముర్నివైఁ పా

హీనత బల్కినన్ దశర

ధేశ్వరు డంగన మాటకై గుణాం

భోనిధి రాముఁ బాసి చని

పోవ డె శోకముతోడ భాస్కరా!

(భా. శ. 84)

'ఆలి మాటలు విని అన్నదమ్ములలోని వేఱుపడుచునుండు వెట్టిజనుడు కుక్కతోకబట్టి గోదావరీడును విశ్వదాభి రామ విసురవేమ'

(వే. శ. 13)

వేమన ఆలిమాటలను వినుట కుక్కతోకనుబట్టి గోదావరీ నీదునట్లుగా నుండునని చెప్పెను. వెంకన్న ఆలిమాటలు విన్న దశరథుని దృష్టాంతముగా జూపినాడు. ప్రజలకు మక్కువైన పురాణ గాథలను దృష్టాంతములుగా జూపి వారిలో మార్పు తీసుకొని రావడము సులభ మని కాబోలు వెంకన్న యిట్లు రచించెను.

చారిని మాడ్చుటకు నీకులు చెప్పినారు.
 'అడిగిన యట్టి యాచకుల
 యాశ లేకుంకలోభవ ర్తియై
 కడపిన ధర్మదేవత యై
 కానొక యప్పుడు నీదు వానికె
 యొడల, నిద్రలు పాలు తమ
 కిచ్చునె యొచ్చుటనైన లేగలక',
 గుడుకగ నీనిచో గెలి
 గోవులు తన్నునుగాక భాస్కరా!
 (భా. శ. 4)

'గొడ్డుటామఁ బిడుకఁ గుండఁజేకొని పోక
 పండులూడ దన్నుఁ బాలనీదు
 లోభివాని నడుగి లాబింబు లేదయా
 విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' (వే. శ. 61)
 వేమన గొడ్డుటామ బిడుక తన్ను
 ననగా, వెంకయ్య చూడలు త్రాగుండ
 ఆవులు పాలు పిండినచో తన్ను ననెను.
 భాస్కర శతక కర్త చూచిన దృశ్యతము
 సహజము. గొడ్డుటామ నెవరును పాలు
 పితుకరు కదా!

దాన ధర్మములుచేయు వారు సైతం
 భక్తితో పెట్టవలయు నని ప్రబోధించి
 నారు.

'అలఘు గుణప్రసిద్ధుడగు
 నట్టి ఘనుం డొక డిట్లుడె తనున్
 వలసి యొకించుకే మిడిన
 వానికి మిక్కిలి మేలు చేయుగా
 తెలిసి కుచేలు డొక్క కొణి
 పెండడుకుల్ దనకిచ్చినన్ మహా
 ఘలదుడు కృష్ణుడత్యధిక
 భాగ్యములాతని కీడెభాస్కరా!
 (భా. శ. 8)

'గంగి గోవుపాలు గంజెడైనను చాలు
 కడవడైన నేమి ఖరము పాలు
 భక్తి గలుగు కూడు పట్టెడైనను చాలు
 విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' (వే. శ. 65)
 వేమన భక్తితోపెట్టుటను గంగిగోవు
 పాలతోను, వెంకయ్య కుచేలుడు కృష్ణు
 నకు భక్తితోపెట్టిన అటుకులతోను బోల్చి
 చెప్పిరి. ఇరువురు వేర్వేరు దృష్టాంతములు
 చూపినా భావమొక్కటే.

లిరువురు ఈవిషయాన్ని స్పష్టపరిచినారు.
 'చంద్రకళావతంసు శృప
 చాలనినాడు మహాత్ముడైనఁ నా
 సాంద్ర విధూతిఁబాసి యొక
 జాతి విహీనునిఁగొల్పియుంటయో
 గీంద్రను తాంఘ్రయుక్కు మతి
 హీనత నొందుట కాద యాహరి
 శృంగ్రుగు వీరబాహుని ని
 జంబుగ గొల్వడె నాడు భాస్కరా!
 (భా. శ. 40)

'కర్మచక్ర మమున కడచిపోవగరాదు
 ధర్మరాజు వెచ్చి తగనిచోట
 గంకు బట్టుఁ జేసెఁ గటకటా దైవము
 విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' (వే. శ. 79)
 భాస్కర శతక కర్త హంశృంగ్రుని
 ఉదహరిస్తే వేమన ధర్మరాజుని ఉదాహ
 రించినాడు. ప్రజల వృద్ధయంత్రో హత్తు
 కొనేట్లు హరిశృంగ్రుని గూర్చి చెప్పట
 ముదావహం.

కల్మషములేని మనస్సుతో చేసిన పను
 లకుఁ బుణ్యము వచ్చును. అట్టి పుణ్యము
 కొంచెమైన చాలును. వేమన వెంకన్న
 లిరువురు ఈ విషయాన్ని ప్రజలకు ప్రబో
 ధించిరి.

'వట్టుచుఁ దండ్రి యత్యధమ
 నర్తునైనను గాని వానికిం
 బుట్టిన పుత్రుకుండు తన
 పుణ్యవశంబున దొడ్డ ధన్యుడౌ
 నెట్లన మట్టి విత్తనము
 నెంతయు గొంచెము దానఁబుట్టు నా
 చెట్టు మహాకోన్నతత్వమును
 జెందదె కాఖల నిండి భాస్కరా!
 (భా. శ. 89)

'చిత్తకుద్ధి కలిగి చేసిన పుణ్యంబు
 కొంచెమైన నదియుఁ గొదవకాదు
 విత్తనంబు మట్టి వృక్షంబునకు నెంత
 విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' (వే. శ. 67)

మను. అట్టి గొంచెము పుణ్యము
 సాధించవచ్చును. వేమన వెంక
 వురు ఒకేదృష్టాంతమును జూపినారు.
 వేమన వెంకయ్య లిరువురు
 సజ్జనునకు గల భేదమును విప్పిచెప్పి
 నీచుని డంబములు కొట్టువానినిగా
 నుని మర్నాదస్థునిగా మనముందు
 త్కరింపజేసినారు.

'పలుచని హీనమానవుడు
 పాటిదలంపక నిమ్మోత్తలం
 బుకుచు నుండుగాని మతి
 భాసురుడైన గుణప్రపూర్ణుడ
 ప్పులుకులఁ బల్కఁబోవడు ని
 బద్ధిగ నెట్లన వెల్లికుండ దా
 దొలకుచు నుండుగాని మరి
 తొల్కునె నిందు ఘటంబు
 భాస్కరా (భా. శ. 90)

'అల్పుడెపుడు పల్కు ఆడంబరము
 సజ్జనుండు పలుకు చల్లగాను
 కంచుమ్రోగునట్లు కనకంబు మ్రోగి
 విశ్వదాభిరామ వినురవేమ' (వే. శ. 78)
 వేమన అల్పుని కంచుతోను,
 కనకముతోను పోల్చిచెప్పెను. అట్లే
 హీనుని వెల్లికుండతోను, సజ్జనుని
 కుండతోను బోల్చి చెప్పెను.

ఈవిధముగా వేమన భాస్కరశతక
 ననుకరించినట్లు కనబడును. మార్గ
 కయ్య వివరంగా, అర్థమగునట్లు చెప్తే
 వేమన కొన్నిచోట్ల అర్థము
 మరికొన్ని చోట్ల గూఢముగను చెప్తే
 వేమన తిక్కనవలె అలలి పదాలతో
 లాఘ్య మిచ్చునట్లు దేశికవిధానా
 నెంకయ్య మార్గకవికలో
 భాస్కర శతక పద్యములు సరళ
 భావపూర్ణములై, దృష్టాంత నిలకడ
 యొప్పుచున్నవి.

వేమన వెంకయ్య లిరువురు
 ఉ కులన్నీ నూ కులు. ఎల్లప్పుడు
 నాలుకలపై నాట్ట ముడుచుచు

ఎన్నగు నీ పదాంబుజము లెన్నగు గొల్లరు భ క్తినిష్ఠులై
యెన్నగు నిన్నుఁ బ్రేమ మతియింగును భూరి వివేకశాల్తులై
యివ్వమలాక్షు లగుదు సుదంచిత శోభన నిత్యసౌఖ్యముల్
నివ్వటిలంగఁ గృష్ణ నిను నేర్చి భజించిన రిత్తనోవు నే ?

సమాలోచన 3,4,5,6,7,8 వార్షిక సంపుటముల వెల వరుసగా 20, 20, 12, 15, 15,15 రు.లు ఎం. ఓ.

చేసినవారికి ఖర్చులు మేమే భరించి రిజిష్టరు పోస్టులో పంపగలము. వి. పి. పద్ధతి లేదు.

- సంపాదకుడు.

అడ్రసు :-

సంపాదకుడు : విద్వాన్ బులుసు సీతారామశాస్త్రి

రిటైర్డ్ తెలుగు లెక్చరరు, వి. టి. ఓ. కాలేజి,

6-4-24, ఇన్నీసుపేట (త్యాగరాజ నగర్),

రాజమండ్రి-1.

